

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN REKREASYONEL EĞİLİMLERİ VE
REKREASYONEL ETKİNLİKLERE KATILIMINA ENGEL OLAN
FAKTÖRLER (AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

DOKTORA TEZİ

YAŞAR ÇORUH

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK
Yardımcı Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ

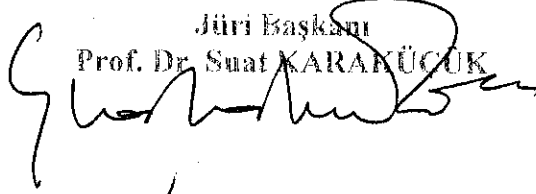
ANKARA
Ağustos 2013

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

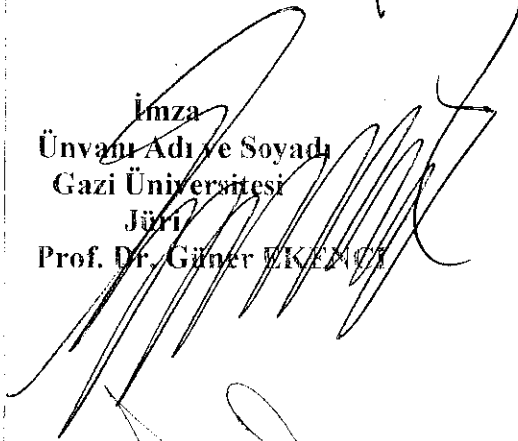
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Doktora Programı
çerçevesinde yürütülmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından
Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi : .../.../2013

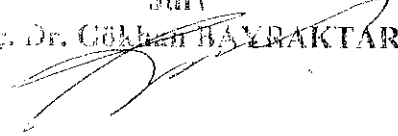
İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
Gazi Üniversitesi
Jüri Başkanı
Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK

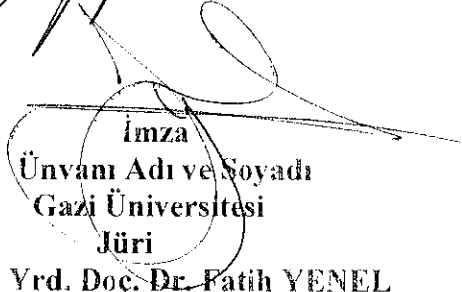
İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
Gazi Üniversitesi
Jüri
Prof. Dr. Güner EKENCİ

İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Jüri
Doç. Dr. Cöhan BAYRAKTAR

İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
Gazi Üniversitesi
Jüri
Yrd. Doç. Dr. Fatih YENEL

İmza
Ünvanı Adı ve Soyadı
Gazi Üniversitesi
Jüri
Yrd. Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	i
İçindekiler	ii
Tablolar Listesi	v
1. Önsöz	viii
2. 1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
3. 2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Boş Zaman Kavramı	4
2.1.1. Boş Zamanın Temel Fonksiyonları	7
2.1.1.1. Dinlenme Fonksiyonu.....	8
2.1.1.2. Eğlenme Fonksiyonu	9
2.1.1.3. Gelişim Fonksiyonu.....	9
2.2. Rekreasyon Kavramı.....	10
2.2.1. Rekreasyonun Özellikleri	12
2.2.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması	14
2.2.3. Rekreasyon İhtiyacı.....	17
2.3.3.1. Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri	18
2.3.3.1.1. Fiziksel İhtiyaçlar	20
2.3.3.1.2. Sosyal İhtiyaçlar	21
2.3.3.1.3. Psikolojik İhtiyaçlar	21
2.3.3.1.4. Kişisel Beceri ve Yeteneklerin Geliştirilmesi İhtiyacı ..	22
2.3.3.1.5. Duygusal İhtiyaçlar	22

2.3. Rekreasyona Katılımın Önündeki Engeller	23
2.4. Ağrı'da Rekreasyonel Eğilimleri Etkileyen Faktörler	25
2.4.1. Ağrı'da Bulunan Boş Zaman Kaynakları	25
2.4.1.1. Kültür Turizmi	25
2.4.1.2. Kaplıca Turizmi	26
2.4.1.3. İnanç Turizmi.....	27
2.4.1.4. Yayla Turizmi	29
2.4.1.5. Spor Turizmi (Dağcılık, Kampçılık, Trekking).....	31
2.4.1.6. Mağara Turizmi	31
2.4.1.7. Kuş Gözlem Alanları	33
2.4.1.8. Ağrı Dağı Milli Parkı.....	33
2.4.1.9. Ağrı Balık Gölü	34
2.4.1.10. Ağrı Dağı	36
2.4.2. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.....	39
2.4.2.1. Üniversitenin Kuruluşu ve Fakülte, Yüksekokul, Enstitü ve Merkezler	39
2.4.2.2. Üniversite Kampüsünde Bulunan Boş Zaman Kaynakları	40
2.4.2.2.1. Üniversite Sosyal Tesisleri.....	40
2.4.2.2.2. Üniversite Spor Tesisleri.....	41
2.4.2.2.2.1. Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Çok Amaçlı Spor Salonu.....	41
2.4.2.2.2.2. Sağlık Yüksekokulu Spor Salonu.....	41
2.4.2.2.2.3. Açık Spor Tesisleri	41

2.4.2.2.3. Nezehat Çeçen Konferans Salonu	42
2.5. Rekreatyonel Kısıtlayıcılar ve İlgili Bazı Araştırmalar	42
4. 3. MATERYAL VE YÖNTEM	49
3.1. Evren ve Örneklem	49
3.2. Veri Toplama Aracı	49
3.3. Verilerin Toplanması	49
3.4. Verilerin Analizi	50
5. 4. BULGULAR	53
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	53
4.2. Katılımcıların Boş Zaman İmkanları ve Rekreatyonel Eğilimlerine İlişkin Bilgiler	55
4.3. Katılımcıların Egzersize Güdülenmede Etken Olan Faktörlerin Sıralaması ile Bazı Değişkenlere Göre Analiz Sonuçları	58
6. 5. TARTIŞMA	66
7. 6. SONUÇ	72
8. 7. ÖZET	74
9. 8. SUMMARY	76
10. 9. KAYNAKLAR	78
11. 10. EKLER	94
12. 11. TEŞEKKÜR	98
12. ÖZGEÇMİŞ	99

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Rekreasyonun Sınıflandırılması.....	155
Tablo 2. KMO ve Barlett Küresellik Testi Tablosu	51
Tablo 3. Boş Zaman Engelleri Ölçeğinin Faktör Yükleri	51
Tablo 4. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgilerin Dağılımı.....	53
Tablo 5. Katılımcıların Yaşamlarını Geçirdiği Alanlara İlişkin Dağılımları	54
Tablo 6. Katılımcıların İkamet Ettikleri Yerlere İlişkin Bilgiler.....	54
Tablo 7. Katılımcıların Haftalık Boş Zaman Sürelerine İlişkin Dağılımları.....	55
Tablo 8. Katılımcıların Boş Zamanları Değerlendirmede Güçlük Çekme Türlerine İlişkin Dağılımları	55
Tablo 9. Katılımcıların Üniversitedeki Rekreasyonel Alanların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	56
Tablo 10. Katılımcıların Üniversite Tesislerini Kullanım Sıklığına (Haftalık) İlişkin Bilgiler.....	56
Tablo 11. Katılımcıların İldeki Rekreasyonel Alanların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	57
Tablo 12. Katılımcıların İldeki Tesislerini Kullanım Sıklığına (Haftalık) İlişkin Bilgiler.....	57
Tablo 13. Katılımcıların Boş Zamanlarını Değerlendirdikleri Yerlere İlişkin Bilgiler.....	58
Tablo 14. Katılımcıların Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdiklerine İlişkin Dağılımları.....	58

Tablo 15. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Cinsiyete İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	59
Tablo 16. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Testi Sonuçları.....	59
Tablo 17. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Duncan Testi Sonuçları.....	60
Tablo 18. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	60
Tablo 19. Katılımcıların Birey Psikolojisi Alt Boyutunun Cinsiyete İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	60
Tablo 20. Katılımcıların Birey Psikolojisi Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları	61
Tablo 21. Katılımcıların Birey Psikolojisi Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları.....	61
Tablo 22. Katılımcıların Bilgi Eksikliği Alt Boyutunun Cinsiyete İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	61
Tablo 23. Katılımcıların Bilgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları	62
Tablo 24. Katılımcıların Bilgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	62
Tablo 25. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Cinsiyetlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	62

Tablo 26. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları	63
Tablo 27. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Duncan Testi Sonuçları	63
Tablo 28. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	63
Tablo 29. Katılımcıların Tesis Yetersizliği Alt Boyutunun Cinsiyetlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	64
Tablo 30. Katılımcıların Tesis Yetersizliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları	64
Tablo 31. Katılımcıların Tesis Yetersizliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	64
Tablo 32. Katılımcıların Arkadaş Eksikliği Alt Boyutunun Cinsiyetlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	65
Tablo 33. Katılımcıların Arkadaş Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçlar	65
Tablo 34. Katılımcıların Arkadaş Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları	65

ÖNSÖZ

Günümüzde teknolojik gelişmelere bağlı olarak, şehirleşmenin artması, insan gücünün yerini makinelerin alması, şehirlerde yerleşim planları yapılırken rekreatif faaliyetlerin uygulanacağı alanların yeteri kadar planlanmaması, yeni açılan üniversitelerin sportif, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılabilmesi için gerekli tesislerin yetersiz olması bireylerin rekreatif faaliyetlere katılmaları açısından büyük engel teşkil etmektedir.

Öğrencilerin yeteri kadar rekreatif faaliyetlere katılamaması sonucunda fiziksel-fizyolojik, psiko-sosyal problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu da öğrencilerin ruhsal yapılarını, sosyalleşmelerini, iletişim becerilerini, problem çözme yeteneklerini ve ders başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Üniversitelerde akademik anlamda eğitim alan öğrencilere sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılmalarına olanak sağlayacak alanların ve merkezlerin oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Oluşturulacak bu alanlar gençlerin sosyal, kültürel ve sportif başarılarını artırarak akademik başarılarına da katkı sağlayacaktır.

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Üniversite eğitim-öğretiminin amacı insan gücünü eğitim ve öğretim sistemi içinde en yüksek noktaya taşımak ve bireyleri ülke ve dünya gerçekleri ile yüzleştirmektir. Üniversiteler bu amaçla kurulmuş bilimsel araştırmaların yapıldığı ve yayımlandığı en üst düzeydeki eğitim ve öğretim kurumlarıdır. (Aynı zamanda üniversitelerin sorumluklarından biri bu fonksiyonlarını toplumsal sorunları çözmek için de kullanmalarıdır.)

Bu çerçevede üniversiteler bir yandan öğrencilere genel ve mesleki eğitim verirken, diğer yandan toplumun ve bireylerin şekillenmesinde rol oynamaktadırlar. Diğer bir özellik olarak üniversiteler, maksimum eğitilmiş insan gücü kullanımını amaçlayan kurumlar olarak da nitelendirilebilir. Bu yönüyle üniversiteler toplumları etkileyerek toplumsal yapıları geliştirici ve değiştirici özelliklere sahip, idealist yapıda ve faydacıdırlar. Artık günümüzde üniversiteler sadece bilgi üretmek ve transfer etmekle görevli değil aynı zamanda sosyal liderler yetiştiren, toplumsal şekillenmeyi sağlayan düşünce ve bireyleri de üretmektedir¹.

Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerimizin zamanlarını verimli bir şekilde kullanmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Üniversite gençliğinin eğitimleri, sosyal yaşantıları için çalışma ve çalışma dışı zamanlarını organize edebilme kabiliyetlerinin kazandırılması ve boş zamanlarında ise olumlu etkinliklere yönelmelerini sağlamamız gerekmektedir.

Buna paralel olarak Kır, boş zamanın, bireyin kişiliğinin gelişmesinde, toplumsal refah ve kalkınmanın sağlanmasındaki rolüne dikkat çekerek, üniversite öğrencilerinin pasif boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının, ülke refahının artmasına katkı sağlamaktan uzak olduğunu, bunun yanında gençlerin kimlik gelişimlerini de olumsuz etkileyebileceğini bildirmiştir².

Rusell'in da ifade ettiği gibi "boş vakitleri akıllıca değerlendirmek, uygarlığın ortaya çıkardığı önemli bir üründür". Özellikle üniversite

gençliğininboş zamanlarını olumlu değerlendirmesi, hem bireysel ve hem de toplumsal katkılar sağlayacaktır³.

Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirilmesi eğitsel ve sosyo-kültürel, ekonomik, sağlık ve eğitim problemlerinin önlenmesi bakımından önemlidir⁴. Bu nedenle öğrencilerin boş zamanlarını eğitsel biçimde değerlendirilmesi için üniversitelerde sosyal ve kültürel faaliyetleri geliştirmek gerekmektedir⁴⁻⁵. Spor, sinema, tiyatro, müzik, folklor gibi sanat ve kültür dallarının geliştirilmesi ve desteklenmesiyle üniversitelerde ve yurtlarda boş zamanların değerlendirilmesi, problemi nispeten ortadan kalkacaktır⁴. Üniversite gençliğinin önemli problemlerinden biri olan uyum sorunu da bu tür etkinliklerle beraber ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda üniversitelere önemli görevler düşmektedir.

Üniversite dönemleri, bireylerin yalnızca dersle ilgilenerek kendilerini tam anlamıyla geliştirebilecekleri bir dönem değildir. Birçok birey için üniversite dönemleri, akademik ve sosyo-kültürel gelişimin sağlanabilmesinde önemlidir. Aynı zamanda, rekreatif etkinliklerin insan yaşamının birçok alanını (iş tatmini, yaşam tatmini, aile yaşamını vb.) da olumlu etkilemektedir⁶. Örneğin, Huang ve Carleton'un⁷yaptığı çalışmada, Tayvan'daki üniversite öğrencilerinin rekreatif faaliyetlere katılmaları, yaşam tatminlerini arttırdıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yani, üniversitelerdeki rekreasyon programlarının üniversite gençliği üzerinde çok ciddi bir rolü ve önemi vardır. Rekreasyon faaliyeti üniversite yaşamının bir parçasıdır. Bugün zamanın büyük çoğunluğunu sınıflarda, laboratuvarlarda ya da çalışma masalarında geçiren her öğrencinin rekreatif etkinliklere katılım ihtiyacı vardır. Bu nedenle üniversitelerin faaliyet programları, öğrencilerin dinlenmeleri için fırsatlar sağlamalı, modern yaşamın yorucu temposu ve okul çalışmalarının verdiği yoğunluğunu azaltıcı nitelikte olmalıdır⁸.

Rekreasyonel etkinliklere katılan bireyler, bu faaliyetler için belirli plan ve programlar yapmak zorundadır. Etkinlikler bireysel ve toplu bir şekilde yapıldığı için belirli birçok aksaklıkların da çıkması muhtemeldir. Çoğu birey bu

tür etkinliklere birtakım kısıtlayıcılar (para, ulaşım, tesis yetersizliği) yüzünden katılamamaktadır.

Üniversite kampüslerinin gelişmesi ve yönetimlerin bu konudaki çabaları sayesinde, üniversite gençliğinin rekreasyonel etkinliklere katılımları son yıllarda arttığı gözlenmekle birlikte, birçok üniversitemizde yeterli olmadığı görülmektedir. Bunun sebeplerinin başında son yıllarda üniversite sayılarındaki artışın büyük bir etkisi vardır. Ancak eğitilmiş bireylerin sayısında da önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bu bağlamda; rekreasyon felsefesinin daha anlaşılır hale gelmesiyle, bireylerin hem sosyal hem de iş yaşantılarında kendilerini daha aktif halde ortaya koyabilecekleri bir durum çıkması kaçınılmazdır.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörlerin belirlenmesidir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Boş Zaman Kavramı

İngilizce’de “boş zaman” kelimesinin karşılığı olan “leisure”, Latince’de ise “izin verilmiş olmak” veya “özgür olmak” anlamına gelen “licere” kelimesinden türetilmiştir^{9,10}. Bununla beraber, Fransızca’da “boş zaman” anlamına gelen “loisir”, lisans ve özgürlük kelimelerinin İngilizce karşılığı “licence” ve “liberty”de buradan türetilmiştir. Genel olarak boş zaman, baskıdan kurtulmak, kısıtlamalardan özgürlüğe geçmek, seçme özgürlüğü, işten sonra (bireye) arta kalan zaman, zorunlu sosyal yükümlülükler yerine getirildikten sonra kalan zaman şeklinde tanımlandığını görmekteyiz¹⁰.

Literatüre bakıldığında sıkça tanıma rastlamaktayız. Şöyle ki; Howe ve Carpenter boş zamanın tanımının bireylere göre değişebileceğini savunmaktadır¹¹. Boş zaman kelimesi en basit anlamda bireyin özgürce, dilediği gibi harcayabileceği zaman dilimini ifade eder. Boş zaman engellerden/zorunluluktan kurtulmak, seçme hakkına sahip olmak, işten artan zaman veya yapılması zorunlu bazı sosyal davranışlardan artan zaman olarak da tanımlanabilir¹².

Nadirova boş zamanı “iş” karşıtı bir kavram olarak tanımlamaktadır. Yani işte çalışmak birey için her zaman bir ödül değildir ve bireyin kendi potansiyelinin farkına varmasına izin vermez. Buna karşın boş zaman bireye özgürlük ve kontrol hissi verir ve bireyin bu boşluğu doldurmasına yardımcı olur¹³.

Önceleri “gerçek” ve “gerçek olmayan” diye ayrılan boş zaman, daha sonra kısmi-yarı boş zaman (semi-leisure) olarak adlandırıldı ve bu zaman dilimi aile ile geçirilen, profesyonel aktivitelerde bulunulan ya da farklı sosyal aktiviteler içeren zaman dilimi olarak adlandırılmıştır¹⁴.

Toplumsal yaşamda önemli bir yer tutan boş zamanlar, günümüz toplumunda varlığına en çok ihtiyaç duyulan bir alanı oluşturmaktadır.

Sanayileşmenin zaman kavramına getirdiği yeni açılımlar içinde “çalışma dışı zaman” anlayışı, insanların diledikleri gibi değerlendirebilecekleri “informal alan” olarak ortaya çıkmıştır¹⁵. Bu alan, literatürde “boş zaman”¹⁶⁻²⁰, “serbest zaman”^{15,21,22} ya da “özgür zaman”²³⁻²⁵ olarak ifade edilmektedir.

Boş zamanın anlamının farklı kültürlerle göre değişebilir olması bu kavramın anlamı ve uygulamaları üzerinde henüz tam bir fikir birliği olmamasında temel nedenlerden sayılmaktadır⁹. Literatüre bakıldığında, boş zaman kavramı ile ilgili çokça tanıma rastlamak mümkündür^{16,19,26-30}. Farklı tanımlamaların yapılmasındaki temel nedenlerden biri, araştırmacıların bu kavramı farklı perspektiflerde değerlendirmiş olmalarıdır³¹.

- Freysinger ve Kelly ve Kelly’ e göre boş zaman kavramı, düşüncede hoşnutluk yaratan, arzu edilen zamanı ifade etmekte³², Müftügil’ e göre, “bireyin işe, işle ilgili sorumluluklarına, kendisinin ve ailesinin bakımına ayırdığı zamanın dışında kalan zaman”³³ olarak tanımlamıştır.

Harris’ e göre “boş zaman bir özgürlük alanıdır, bireyin seçme hakkını ve kendini ifade etmesini ya da zevk alma veya memnuniyet durumunu ifade etmektedir”²⁸. Parr ve Lashua ve Samdahl’ a göre boş zaman “temelde bireyin özgür olduğu, özgürce seçebildiği zaman”²⁹ olarak ifade etmişlerdir.

Yetim boş zamanı, “tamamıyla isteğe bağlı bir uğraşı bütünlüğünü dile getirir. Bu uğraşı dinlenme, rahatlama, bilgi ve deneyimlerini arttırma, psikolojik ve fizyolojik zevklerinde doyumunu gerçekleştirme, toplumsal hizmet katkısında bulunarak ahlaki inancın gereğini yerine getirme, yaratıcı yeteneklerini geliştirme biçiminde ve tüm bu faaliyetlerde herhangi bir çıkar amacı gütmemek üzere gerçekleştirilen uğraşlar”³⁴ şeklinde tanımlamıştır.

Karaküçük ve Başaran, “çalışma saatleri ve zorunlu olarak kendisine ayıracağı zamanın dışında kalan ve özgürce kullanabileceği ve seçme şansına sahip olduğu bir zaman parçası”³⁵ olarak nitelendirmişlerdir. Şahin’ e göre, “insanın kendi

adına özgürce kullanmak hakkına sahip olduğu, iş ve yaşamla ilgili zorunlu sorumluluk ve görevler yerine getirildikten sonra arta kalan zaman dilimi” olarak ifade etmiştir³⁶. Kemp ve Pearson boş zamanı, artık bir zaman olarak kabul etmektedir. Yani bu zaman dilimi çalışma, uyku, yemek yeme ve günlük hayat içinde diğer zorunlu işler için ayrılan işler sonrasında artan zamanı ifade etmektedir³⁷. Broadhurst ise, boş zamanın “artık bir zaman olarak görülemeyeceğini, aksine yaşamın temel bir parçası”³⁸ olduğunu ifade etmiştir.

Bazı araştırmacılar bu zaman dilimini “iş, uyku ve diğer temel ihtiyaçlar giderildikten sonra artan zaman”²³olarak nitelendirmiştir. Torkildsen, yaşamın pratik ihtiyaçlarını yerine getirdikten sonra geriye kalan zaman dilimi olarak tanımlanmaktadır¹⁰. Erbesler ve Hacıoğlu ve arkadaşları ise, “bireyin zorunlu uyku, temizlik, beslenme, iş ve ders çalışma dışında sahip olduğu zaman dilimi”²²⁻³⁹ olarak tanımlamıştır. Bu zamanı tembellik karşıtı bir kavram olarak nitelendiren Veblen’e göre, kavramın tembelliği ya da istirahati değil, aksine bir faaliyeti gerektirdiğini⁴⁰ ifade etmektedir.

Genellikle iş karşıtı bir kavram olarak kullanılan boş zaman kelimesi Zelinski’ye göre, “kişinin istediği şeyleri yapmak üzere, işyerinin uzağında geçirdiği zaman dilimidir”³. Aslantürk ve Amman’a göre boş zaman, “yemek, uyku ve cinsel ihtiyaçların karşılanması gibi fizyolojik, ev içinde yapılması zorunlu bazı işler gibi ailevi, iş hayatı gibi mesleki faaliyetlerin dışında kalan, tamamen ferdin tercihiyle bağlı olarak tek başına ya da grup halinde özgürce yapılan faaliyetlere ayrılan zaman”⁴¹olarak tanımlanmıştır.

Nadirova’da boş zamanı, iş karşıtı bir kavram olarak ele almakta ve işte çalışmak birey için her zaman bir ödül olmayacağını savunmaktadır. Yalnızca işle ilgili uğraşlarda bulunmak, bireyin kendi potansiyelinin farkına varmasına izin vermez. Bireyin, iş sonrasında arta kalan bu boşluğu doldurması, kendi potansiyelinin farkına varması veya günlük yaşamın stresinden kurtulması, bu zamanın işle ilgili işler dışında kalan etkinliklerle değerlendirilmesine bağlıdır⁴².

Yani iş ve boş zaman kavramları zıt anlamlı kavramlar olarak kabul edilseler de, kavramların geçmişte olduğu gibi günümüzde de insan yaşamının ayrılmaz iki parçasını oluşturması nedeniyle aralarındaki sıkı bir ilişkiden söz etmek mümkün olmaktadır.

Boş zamanın sınıflandırılmasına bakacak olursak; Jensen boş zamanı günlük, haftalık, yıllık ve emeklilik şeklinde sınıflandırmaktadır⁴³. Gürbüz ise bu sınıflamayı açıklayarak¹²:

Günlük boş zaman; günlük yapılan ekonomik ve biyolojik ihtiyaçlar karşılandıktan sonra geriye kalan zaman dilimi olarak değerlendirmiştir.

Haftalık boş zaman; bu durumun genellikle hafta sonları ile ilgili olduğunu savunmuş ve çoğu ülkeler için 2 günlük bir süreyi kapsadığını, önemli veya daha uzun süreli aktiviteler ya da küçük seyahatler yapmak için yeterli olduğunu belirtmiştir.

Yıllık boş zamanı; içinde bulunduğumuz yüzyılda yıllık boş zaman için ayrılan sürenin arttığını ifade ederek; bu zaman dilimi bireyin yıl içinde işinde sürekli olarak çalışması sonucu hak ettiği süre olarak tanımlanmıştır.

Emeklilik boş zamanı; Türkiye’de olduğu gibi günümüzde pek çok insan 65 yaşında emekli olduğunu belirterek, bu yaşın bazı ülkelerde daha da aşağıya düştüğünü ifade etmiştir. Yani içinde bulunduğumuz yüzyılda ortalama bir insan ömrünün 75 olduğunu kabul edilirse, insanların emeklilik döneminde daha çok boş zamana sahip olacağı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Kısalan çalışma haftaları, uzayan tatiller ve erken emeklilik gibi durumlar bir bütün olarak ele alındığında 50-100 yıl öncesine göre insanların daha çok boş zamanı vardır.

2.1.1. Boş Zamanın Temel Fonksiyonları

Bireylerin boş zamanlarında yapacağı etkinlikler aslında yukarıda da ifade edildiği gibi kendini yenilemede, işlerindeki başarısında ve hayatı anlamada oldukça öneme sahip bir alana işaret etmektedir. Kropoktin ve Russel boş zamanın

önemini ve temel fonksiyonlarda belirteceğimiz olguları çok önceden sezmiş ve çalışmanın değil boş zamanda yapılan etkinliklerin anlamının daha kapsamlı ve yaşamın bir nevi anahtarı olduğunu dile getirmişlerdir⁴⁴⁻⁴⁵.

Buna karşın, boş zaman kavramının gelişim sürecine bakıldığında ise; sanayi devrimi ile çalışma, tasarruf, sermaye birikimi gibi kavramların yeni toplumsal değerler olarak ortaya çıktığı ve boş zamanların savurganlık ve tembellik olarak değerlendirildiği görülmektedir. Çalışmaya büyük önem verilen sanayi devrimi döneminde boş zaman, yorulan bireylerin fiziksel gücünü tamir eden ve dengesini yeniden bulmasına yardımcı olan dinlenme fonksiyonunu yerine getirmektedir³¹.

Sanayi devrimi öncesi ve ilk zamanlarında sadece dinlenme fonksiyonunun önemli olduğu ve sonrasında yapılan araştırmalarla beraber dinlenme fonksiyonu kadar önemli diğer iki fonksiyonun da olduğu (eğlenme ve gelişim)^{17,30,46,47} tespit edilmiştir.

2.1.1.1. Dinlenme Fonksiyonu

Karaküçük'e göre dinlenme fonksiyonu; boş zamanı en fazla karakterize eden ve farklı algılamalarla, çalışma hayatı boyunca değerlendirilen temel bir fonksiyon¹⁷ olduğu belirtilmiştir. Yani, iş sonrası stres ve yorgunluk atma gibi bedensel yıpranmaları ve sinir gerilimlerini ortadan kaldıran bir fonksiyon olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma saatlerinin 12-15 saat olduğu sanayi devriminin ilk dönemlerinde, işçiler boş zamanlarında dinlenme fonksiyonunu sadece fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında kullanmışlardır.

Çalışmanın ödülü bizim için fazladır. Lakin sürekli çalışmanın bireyler için gerek fizyolojik gerekse psikolojik yıpranmalarının olduğu bir gerçektir. Yapılan birçok araştırmada verimli zamanımızın, toplam dinlenme zamanına bağlı⁴⁸ olduğu vurgulanmaktadır.

İş dışı zamanlarda, bedensel ya da zihinsel olarak zorlu birtakım uğraşlarla dinlenme yolunu seçen bireyler günümüzde de azımsanamayacak kadar fazladır. Çağdaş dünyanın her geçen gün yenilerini keşfettiği “boş zaman uğraşları/hobiler” bunun en belirgin göstergesidir⁴⁹.

Bu açıdan bakıldığında; dinlenme fonksiyonu boş zamanlarımızın en belirgin fonksiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1.2. Eğlenme Fonksiyonu

Eğlence, insanın hayattan zevk almasını, yaşantısına farklılıklar getirmesini sağlar. Bu açıdan bakıldığında, bireyler çok farklı şekillerde eğlenmektedirler. Bazıları zevk aldıkları ortamlara gider, bazıları arkadaşlarıyla hoşça vakit geçirmeyi tercih edebilir. Televizyon izleyerek eğlenenlerde oldukça fazladır. Yemek yeme, yaşamak gibi eğlenmek de insanların bir ihtiyacıdır⁵⁰.

Torkildsen çalışmasında, eğlenmenin içten gelen bir istek olduğunu ve boş zamanlarımızda bizleri memnun edecek anlara ihtiyaç duyduğumuzu belirtmiştir⁴⁷. Sosyal ortam içerisine giren birey birtakım eğlenceli etkinliklerle çalışma dışı boş zamanlarında psikolojik rahatlama fırsatı bulacaktır. Özellikle gelişmiş ve refah seviyesi yüksek yerlerde eğlence merkezleri oldukça fazladır. Örneğin, otellere bakılacak olursa dinlenen bireylerin eğlencelerine fazlasıyla ortam hazırlayarak hem dinlenme yerlerinde daha fazla konaklatma fırsatı bulmakta hem de bireylerin enerjilerini açığa çıkaracak aktivitelere yer vermektedirler.

2.1.1.3. Gelişim Fonksiyonu

Gelişim fonksiyonu, insan düşüncesini, günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma zemin hazırlayan, insanın kişiliğini geliştirmesine ve göstermesine eğilimli, aynı zamanda çıkarıcı olmayan faaliyetleri içermektedir¹⁷. Gelişim fonksiyonu bireyleri karar verme dönemlerine de çok önemli katkıları olan bir fonksiyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey

boş zamanlarındaki faaliyetlerde, gerek çalışma gerekse sosyal yaşantısında olaylara farklı açılardan bakabilme yeteneğine sahip olabileceği bir davranış geliştirebilir.

Bu tür faaliyetler, insanların bedensel ve ruhsal yorgunluklarını gidererek onlara fiziksel ve ruhsal olarak yaratıcı bir güç kazandırır³⁰.

2.2. Rekreasyon Kavramı

Tarih boyunca çalışma zamanı insanoğlunu yıpratırken, çalışma dışı zaman ise, insanın kendisi için bir şeyler yapması, yenilenmesine, onun güç tazelemesine ve hayata yeniden başlamasına imkân vermiştir. Bu nedenle insanlar çalışma zamanına verdikleri önemin yanında, çalışma dışı zamanın kullanımına da ayrı bir önem vermişlerdir. Çalışma dışı zamanın yani boş zamanın kullanımı rekreasyon kavramını ortaya koymuş ve insanlar bu kavramı her geçen gün daha da geliştirerek zenginleştirmişlerdir⁵¹.

Latince’de, “yeni bir şeyler yaratmak”, “yenilenmek” anlamına gelen “recreate” kelimesinden türetilmiş rekreasyon; sözlükte, “yeniden doğmak”, “yenilenmek”, “ruhsal açıdan yenilik” anlamını taşımaktadır. Rekreasyon, hayatın monotonluğundan ve işten ayrılarak yenilenmek demektir⁵².

Farklı topluluk veya kültürlerin rekreasyona farklı anlamlar yüklediğini görmekteyiz. Literatürde “boş zaman” ve “rekreasyon” kavramlarının tanımlanmasına yönelik yapılmış farklı tanımlamalara rastlamak mümkündür⁵³. Belki de boş zaman kavramının teorik temellerinin belirlenmesine ve tanımlanmasına yönelik çok fazla araştırma veya tartışma olmasından dolayı, literatürde rekreasyon kavramının üzerinde fikir birliğine varılmış tek bir tanımla bulmak oldukça zordur⁵⁴.

Stebbins rekreasyonu, kişinin boş zamanlarında, zorunluluk olmaksızın, isteği ile katıldığı, bireysel tatmin sağlayan, kendi yetenek ve becerilerini kullanabildiği aktiviteler⁵⁵ şeklinde tanımlamıştır. Cordes ve Ibrahim rekreasyonu,

bireyin boş zamanlarında gönüllü olarak yer aldığı, onun anlam taşıyan ve eğlenmesini sağlayan aktivitelerin tamamı olarak görmektedir⁹. Demiray, zorunlu uyku, temizlik, beslenme, iş ve ders çalışma dışındaki zaman diliminde bilinçli olarak, dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerileri geliştirme amacıyla yapılan ve toplum yaşamına gönüllü katılımı gerektiren faaliyetlerin tümü⁵⁵ olarak tanımlamış, diğer bir tanıma göre ise rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında, eğlence, dinlenme amaçlı ve tatmin motivasyonları ile gönüllü katıldıkları faaliyetler olarak açıklanmıştır⁵⁶.

Ragheb ve Tate, rekreasyonu; bireylerin boş zamanlarını değerlendirmek için özgür iradeleriyle seçtikleri ve belirli kurallara bağlı olmadan katıldıkları etkinlikler olarak tanımlarken⁵⁷, Howe ve Carpenter'a göre rekreasyon, genellikle bireylerin boş zamanlarında katıldıkları, aktif veya pasif aktivitelerin tamamıdır¹¹. Güngörmüş'e göre ise rekreasyon; sadece boş zamanda yapılan, bireye göre bir amacı bulunan, kişisel tatmin ve gönüllülük esasına dayalı, başkasına devredilemeyen, bireyi canlandıran ve mutluluk veren, aktif ve pasif olarak yapılan ve her türlü fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal etkinlikler olarak ifade edilebilir³².

Karküçük rekreasyonu, bireyin yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk veya haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan, bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak fert veya grup içinde seçerek yaptığı etkinlikler¹⁷ olarak tanımlamıştır.

Gelişmiş ülkelerde boş zamanların değerlendirilmesi sportif faaliyetlerin yanı sıra, çeşitli kültürel ve mesleki faaliyetlerle insan unsurunun, toplumsal, sosyal ve ekonomik kalkınmasına daha çok katkıda bulunması sağlanmaktadır⁵⁸. Birey üretmediği zaman sportif veya güncel eğlencelerle, turistik gezilerle, sosyal ve kültürel etkinliklere katılarak hayattan zevk almayı, mutlu olmayı

istemektedir⁵⁹. Bu özellikleriyle rekreasyon, gelişmiş toplumlarda hedefe ulaşacak bir araç olmaktan çıkmış başlı başına bir amaç haline almıştır⁶⁰. Ayrıca boş zamanların olumlu bir biçimde değerlendirilmesinin toplumsal uyumun güçlenmesinde etkili olabileceği; özellikle genç nüfusu zararlı alışkanlıklardan koruyabileceği de ileri sürülmüştür⁶¹. Bunun yanı sıra rekreasyon, rahatlanan ve zevk alınan geniş bir aktiviteler bütünü^{62,63} olduğu için; aktiviteler bireyde, arkadaşlık kurma, macera ve yeni deneyimler, başarı duygusu, yaratma zevki, fiziksel dayanıklılık, hizmet duygusu, güzellikten hoşlanma, zihinsel güçleri kullanma, duygusal deneyim ve dinlenme gibi doyumlar da oluşturmaktadır¹⁹.

2.2.1. Rekreasyonun Özellikleri

Literatüre baktığımızda, rekreasyonun diğer etkinliklerden ayrılan birçok temel özelliğini görmekteyiz. Bu özellikler, birçok araştırmacı tarafından ifade edilmiştir. Örneğin, Torkildsen rekreasyonun özelliklerini:

- Rekreasyon kişiseldir ve aktivitelerde bireysel tatmin olmalıdır.
- Aktivitelere katılımında gönüllülük esastır. Bireyin tatmin olabileceği ve özgürce seçebileceği aktiviteler sunulmalıdır.
- Fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal aktivitenin içinde yer alabilir. Bu nedenle, programlar bireyin bütünü ile ilgili olmalıdır.
- Rekreasyon canlandırıcıdır ve neşe vericidir. Aktivitelerin belirli bir değeri ve özendiriciliği olmalıdır.
- Genellikle bir oyun ile ortaya çıkar. Bu nedenle, oyunun ruhunda temelinde bireye seçme şansı verilmesi ve bireyin teşvik edilme felsefesi olmalıdır.
- Tüm rekreatif deneyimler birbirinden farklıdır ve kendine has özellikleri vardır. Bu nedenle, aktivitelerin temelinde bireyin en üst seviyede tatmin edilmesi hedefi olmalıdır.

şeklinde sıralamıştır¹⁰.

Karaküçük ise rekreasyonun temel özelliklerini şu şekilde ifade etmiştir¹⁷:

- Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllü olmalıdır.
- Özgürlük hissi verir.
- Faaliyetlere devam ve iştirak etme zorunluluğu bulunmamalıdır.
- Rekreasyon, boş zamanda yapılır.
- Her yaştaki ve cinsteki insanların faaliyetlere katılımlarına imkân verir.
- Rekreasyon faaliyetlerinde, seçme hakkı kişiye bırakılmalıdır.
- Rekreasyonel faaliyetler, her türlü açık veya kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir.
- Rekreasyon bir faaliyeti gerektirir.
- Rekreasyon çok çeşitli faaliyetleri içerir.
- Rekreasyon haz neşe sağlayan bir faaliyettir.
- Rekreasyon evrensel olarak uygulanmaktadır.
- Rekreasyon kişinin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkân sağlayıcı faaliyetler içermelidir.
- Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır.
- Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenir.

- Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir.
- Rekreasyon, bir faaliyet yapılırken, ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkânı verir.
- Rekreasyon etkinlikleri, rekreasyonistler tarafından üstlenilir.
- Rekreasyon eylemi, planlı veya plansız, beceri sahibi kişilerle veya beceri sahibi olmayan kişilerle, organize olmuş yada olmamış mekanlarda yapılabilmektedir.
- Rekreasyon, rekreatif etkinliklere katılma sonucu ortaya çıkan bir deneyimdir.

Luetkens'e göre, rekreasyon, kişilerin çok yönlü olumlu gelişimlerini hedefler. Rekreasyon etkinlikleri, gönüllü katılımı içerir. İlgi, özgürlük ve verimlilik esastır⁶⁴.

Ergin ise rekreasyonel etkinliklerin boş zamanda yapılmasının yanı sıra, organizmayı dinlendirici, düzenleyici, sağlık güç kazandırıcı, ruh ve beden sağlığı yönünden koruyucu, iyileştirici ve kişiliğin gelişmesini sağlayıcı özellikte olması da gereklidir. Etkinlikler ise; cinsiyetlere, yaşlara, yer ve olanaklara, mevsimlere göre ve yaratıcı, sportif, öğrenme, izleme, bireysel, toplulukla girilen etkinlikler olarak da ele alınmaktadır⁶⁵.

2.2.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Karaküçük bireylerin, rekreatif etkinliklere katılım, amaç ve beklentilerinin de yapılacak bir sınıflandırmada etkin bir faktör olacağını belirterek aşağıdaki sınıflamanın yapılması gerektiğini vurgulamaktadır¹⁷.

Tablo 1. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Amaçlarına Göre	Çeşitli Kriterlere Göre	Özel İşlevlerine Göre
Dinlenmek; bedenen ve ruhen tamamen dinlenmek	Yaşa göre; genç, yetişkin vb.	Ticari rekreasyon; katılımın para ile olduğu aktiviteler
Kültürel; tarihi eser ve müze ziyareti	Katılım sayısına göre; bireysel, grup veya aile	Sosyal rekreasyon; insanların bir araya gelerek yaptıkları aktiviteler
Toplumsal; toplumsal ilişkiler kurmak	Zamana göre; yaz, kış, günlük veya haftalık vb.	Uluslararası rekreasyon; uluslar arası etkinliklere katılmak
Sportif; seyirci veya aktif spor yaparak	Mekana göre; açık veya kapalı	Estetik rekreasyonu; sanat olaylarını izlemek veya ünlü müzik yapıtlarını dinlemek
Turizm; başka mekanlara seyahat etmek	Sosyolojik içeriğine göre; lüks veya geleneksel	Fiziksel rekreasyon; sportif aktiviteler
Sanatsal; sanatın bazı dallarını yapmak veya ilgilenmek		Orman rekreasyonu; piknik, balık avcılığı veya trekking

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, birey hangi amaç ve istek doğrultusunda bir etkinlikte yer almak istiyor ise, buna uygun bir rekreatif etkinlik çeşidinin çıkacağını görmekteyiz. Örneğin, bir sportif karşılaşma ele alındığında; bir kişi bu aktiviteye sadece “pasif”olarak yani izleyici olarak katılabilirken bir diğeri bu etkinliğe “aktif”etkinliğin doğrudan içinde yer alarak katılabilir. Basit anlamda baktığımızda rekreatif etkinlikleri katılım şekline göre “aktif” ve “pasif” olarak iki kategoride ele almış olmaktadır⁶⁶.

Rekreasyon kavramının anlamı ve içeriği kültürden kültüre veya bireyden bireye farklılık göstermektedir. Bu farklılığın oluşmasında toplumsal, kültürel, ekonomik ve çevresel şartlar gibi birçok unsur etkili olmaktadır. Kavramın kadar geniş içerikli olması ve farklı anlamlar içermesi, alanda çalışan pek çok araştırmacıyı, kavramın değişik yöntemler izleyerek sınıflandırılmasına yönlendirmiştir³².

Pehlivanoglu ise rekreasyon planlaması açısından önem taşıyan bir sınıflandırma yaparak, bunları;

- Yapısal sınıflandırma (kapalı yer ve açık hava),
- Yerel sınıflandırma (kentsel ve kırsal),
- İçeriksel sınıflandırma (aktif ve pasif),
- Zamansal sınıflandırma (günlük ve tatil “tatil rekreasyonu ise, haftalık ve yıllık”) olarak nitelendirmiştir ¹⁴⁴.

Küçüktopuzlu rekreasyonu,

- Etkin rekreasyon,
- Edilgen rekreasyon,
- Ticari rekreasyon,
- Sosyal rekreasyon,
- Kırsal rekreasyon,
- Estetik rekreasyon,
- Entelektüel rekreasyon,
- Orman rekreasyonu,
- Kapalı yer rekreasyonu,
- Açık hava rekreasyonu,
- Endüstriyel rekreasyon

şeklinde sınıflandırmış⁶⁷ ve Tribe ise rekreasyonu basit anlamda üç gruba ayırarak incelemiştir⁶⁸:

- Evde Yapılan Rekreatif Etkinlikler
  - Müzik dinlemek
  - TV veya video izlemek

- Radyo dinlemek
- Okumak
- Bahçe işleri yapmak
- Oyun oynamak
- Egzersiz
- Hobiler
- Ev Dışında Yapılan Rekreatif Etkinlikler
  - Sportif etkinliklere katılım
  - Eğlenceli aktiviteleri izlemek
  - Hobiler
  - Çeşitli alanları ziyaret
  - Bir şeyler içmek veya yemek
  - Bahis veya kumar
- Seyahat ve Turizm
  - Herhangi bir yere seyahat
  - Bir yerde konaklamak

2.2.3. Rekreasyon İhtiyacı

Rekreatif faaliyetlere yoğun olarak katılan insanlarla, bu faaliyetlerden yoksun kalan insanlar arasında sağlık yönünden, çevreye ve kanunlara karşı tutum bakımından önemli farklılıklar görülmektedir. Rekreatif faaliyetler yaşam kalitesini arttıran ve hayata anlam kazandıran faaliyetlerdir. Bu bakımdan

dünyanın her yerinde insanlar fiziksel, ruhsal ve toplumsal yararları nedeniyle rekreatif faaliyetlere katılmaktadırlar⁶⁹. Alexandris'e göre, rekreasyon faaliyetlerinin birçok ülkede büyük reklam kampanyaları ile çok ilerleme kaydettiğini ve fiziksel, psikolojik ve sosyal yararların rekreasyona duyulan ihtiyacın potansiyelini artırmaktadır⁷⁰.

Rekreasyonel ihtiyaçlar, insan davranışlarına temel olabilecek tek bir neden veya faktöre bağlı kalmaksızın birçok nedenden dolayı analiz gerektirmektedir. Rekreasyona duyulan ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir¹⁷.

2.3.3.1. Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

Her ne kadar insanların boş zaman etkinliklerine katılım amaçlarının, beklentilerinin, doyum düzeylerinin ve aktivite seçimlerinin bireysel faktörlere göre değiştiği kabul edilse de, bireylerin rekreatif etkinliklere katılımında ön plana çıkan önemli güdüsel faktörlerin ne olduğunu belirlemek amacı ile yapılan çalışmalar genel anlamda benzer sonuçlar ortaya koyduğu anlaşılmıştır⁷¹.

Örneğin, Sevil ve arkadaşları çalışmalarında rekreasyona duyulan temel ihtiyaçları diğer bir ifadeyle rekreasyonun yararlarını 3 başlıkta toplamış ve şu şekilde sıralamışlardır⁶⁹.

Fiziksel Yararlar; Teknolojik gelişmelere paralel olarak artan makineleşme ve masa başı işler insanların günlük faaliyetlerindeki hareketliliği ve günlük enerji tüketimini azaltmıştır. Bu hareketsizlik birçok fizyolojik hastalığı da beraberinde getirmektedir. Bunlardan kurtulmanın en etkili yolu fiziksel aktivitelere yönelmektir. Rekreasyon faaliyetleri içerisinde yer alan ve özellikle aktif rekreasyon sınıfında yer alan faaliyetler fiziksel aktiviteyi arttırmaktadır.

Toplumsal Yararlar; Gün geçtikçe modernleşen toplum yaşantısı bir yandan bireylerin refah düzeyini arttırırken, diğer yandan insanların yalnızlaşmalarına ve içlerine kapanmalarına neden olmaktadır. Bunun yanında

yaşanan ekonomik sıkıntılar, din, dil, ırk, eğitim, kültür vb. farklılıklar insanları giderek birbirinden uzaklaştırmaktadır. Oysa insan doğası gereği sosyal bir varlıktır ve insan ihtiyaçları yalnızca fizyolojik ihtiyaçlardan değil, bunun yanında sosyal ihtiyaçlardan da oluşmaktadır. Bu bağlamda, rekreasyon faaliyetleri insanların sosyalleşmelerinde büyük önem taşımaktadır. Rekreasyon faaliyetleri ile kişilerin ve grupların bir araya gelmesi toplumsal ilişkileri geliştirir, dayanışma ve yardımlaşmayı sağlar. Ayrıca serbest hareket ve düşünce imkânı, dayanışma ve yardımlaşma ile demokratik bir toplumun yaratılmasını kolaylaştırır.

Psikolojik Yararlar; Sağlık denilince genelde ilk akla gelen beden sağlığıdır. Oysa sağlık bir bütündür ve ruh sağlığı da en az beden sağlığı kadar önemlidir. Ancak günümüz toplumunda aile, okul ve iş hayatındaki sorunlar ve yoğun stres insanların sinir sistemini bozarak ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu olumsuz etkilerden uzaklaşmak için insanlar farklı bir ortam içerisine girip moral kazanmak isterler. Bunun için en iyi yol ise rekreasyon faaliyetlerine katılmaktır.

Tillmanise çalışmasında rekreasyona duyulan temel ihtiyaçları⁴⁹.

- Macera, rahatlama, kaçış ve fantezi gibi yeni deneyimler,
- Güvenlik,
- Tanımlama ve teşhis koymak,
- Hakimiyet,
- Başkalarına hizmet etmek,
- Sorumluluk ve sosyal etkileşim,
- Yaratıcılık,
- Zihinsel aktivite,

- Fiziksel aktivite ve zindelik

şeklinde sınıflandırmıştır.

Genel anlamda bakıldığında, araştırmalar içerisinde başlıklar değişiklik gösterse de; araştırmaların büyük bir bölümü içerisinde aşağıdaki gruplandığımız başlıkların rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri olduğunu vurgulayabiliriz.

2.3.3.1.1. Fiziksel İhtiyaçlar

Yaşamın en temel ihtiyacı hareket. Hareketsiz mutluluğun olmayacağı söylemlerinin sıkça konuşulduğu dönemlerde, rekreasyonel etkinliklerde özellikle stres ve buna bağlı olarak fizyolojik birçok rahatsızlığın çözümlenmesinde fiziksel aktivitenin önemini vurgulayan birçok araştırma yapılmaktadır.

Fiziksel aktivite, zinde ve neşeli günlük yaşam, vücudu hastalıklara karşı koruma, alınan fazla enerjinin doğal bir şekilde harcanıp şişmanlığın önlenmesi, yaşlanma ve yaşlanmanın getirdiği organik gerilemenin yavaşlatılması, solunum ve dolaşım sistemlerinin üstün kapasiteye ulaşması ve bu kapasitenin korunması, sinirsel gerginliklerin azaltılması ve koroner damar hastalıklarının getirdikleri ölüm olaylarını önleyici ve koruyucu etkinin artırılması, kasa bağlı eklem dokularının sağlık ve işlerliğinin korunması, sosyal kaynaşmanın sağlanıp yalnızlıktan kurtulmak ve duruş bozukluklarının önlenmesinde etkili olmaktadır⁷².

Örneğin, düzenli olarak yapılan fiziksel aktivitelerin, kalp krizi riskini azalttığı ve damarların sağlıklı olmasını sağladığını^{73,74}, kalp rahatsızlığı hastalarda bile yapılacak düzenli egzersizlerin yaşam kalitesini arttırarak; sağlıklı bir yaşamın anahtarı olduğunu⁷⁵, vurgulayan birçok araştırma yapılmıştır.

Fiziksel aktiviteler artış gösterdiği yerlerde sağlık için yapılan harcamalarda da azalmalar görülmektedir. Örneğin Kanada Sağlık Sistemi'ne göre yetişkinlerin fiziksel aktivitelerini arttırarak, sağlık için daha az harcama yapılmaktadır⁷⁶.

2.3.3.1.2. Sosyal İhtiyaçlar

Bireyin, fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarından sonra insanın sosyal yönü ağırlık taşıyan ihtiyaçları ortaya çıkar. Sevme-sevilme, bir gruba mensup olma, şefkat, yardımseverlik gibi türünden ihtiyaçlar bu gruba örnek olarak gösterilebilir⁷⁷.

Rekreatif faaliyetler bireylerde sosyal açıdan ihtiyaçlarını gidermeye olanak sağlamaktadır. Bireyde sosyal açıdan fayda sağlayan aktiviteler toplumsal uyum ve bütünleşmeye de önemli katkıları olmaktadır.

Rekreasyonel etkinliklere katılan birey, kendini ifade etme imkânı bulur, içinde bulunduğu gruba aidiyet duygusu gelişir, etkinliklerdeki kurallara uymaya çalışarak sosyalleşme süreci içerisinde olur. Rekreasyonel etkinlikler, bireye fiziksel ve duygusal olarak katkı sağlayan sosyal bir davranıştır³².

Rekreasyonel aktiviteler, kişinin birlikte olmaktan hoşlanacağı ve ilgilerinin aynı olduğu diğer insanlar ile tanışmasına veya birlikte olmasına yardımcı olur. Örneğin, bir kulüpte tenis, golf veya diğer sportif aktiviteler yapmak sosyal statünün gelişmesine ve daha iyi iş ilişkilerinin kurulmasına yol açar. Bu anlamda baktığımızda rekreasyonel aktivitelerin sosyalleşme sürecinde önemli bir katkıya sahip olduğunu söyleyebiliriz⁶⁶.

2.3.3.1.3. Psikolojik İhtiyaçlar

Birçok davranışın kaynağını oluşturan ya da var olan davranışı şekillendirdiği varsayılan “psikolojik ihtiyaç”, Murray tarafından “memnuniyetimizi arttırma ve memnuniyetsizlik gibi durumlarda algımızı ve davranışımızı organize eden beyindeki bir güç” olarak tanımlanmıştır⁷⁸. Bireylerin temel psikolojik ihtiyaçlarını doyumaları onların iyi olma düzeylerini yükseltmektedir. Bireylerin yaşam kalitelerini değerlendirmeleri ve iyi bir yaşamları olup olmadığına karar vermeleri kapsamında literatürde “iyi yaşam”; “öznel iyi olma” olarak tanımlanırken, günlük konuşma dilinde ise “mutluluk”

olarak adlandırılmaktadır⁷⁹. Bu gücü kendi lehimize çevirmek için, özellikle çalışma yaşantısının üzerimizde oluşturduğu baskının, yorgunluk ve çeşitli stres faktörlerinin yok olmasında boş zamanlar önemli rol oynadığı bilinmektedir. Bireyler stres, monotonluk ve karmaşadan kurtulmak için daha boş zamana ve rekreatif faaliyetlere ihtiyaç duymaktadır.

2.3.3.1.4. Kişisel Beceri ve Yeteneklerin Geliştirilmesi İhtiyacı

Karaküçük'ün de belirttiği gibi, bireylerin kendilerini keşfetmesi veya ne tür becerilere sahip olduklarını anlamasının en kolay yolu denemektir. Yani, bu durumun gerçekleşebilmesi ancak bireyin isteyerek veya severek yaptığı bir işi yapmasına bağlıdır¹⁷.

Bireyler becerilerinin seviyelerini, kendilerini ne kadar geliştirebileceklerini ancak rekreasyonel etkinliklere katıldıkları zamanlarda anlayabilirler. Rekreasyonun doğası gereği bireyin kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda seçeceği bir aktivitede yeteneklerini ortaya çıkarma olanağı bulacak ve kendi niteliğini de keşfedecektir. Bazı durumlarda rekreasyonel aktivite şeklinde başlayan etkinlikler profesyonelleşmeye kadar gitmektedir. Zaten rekreasyonel etkinliklere katılan bireylerin yeteneklerini keşfetmeleri ve farklı alanlara da bu yeteneklerini yansıtmaları sayesinde, iş ve sosyal yaşamlarında başarılı oldukları yapılan araştırmalardan da görülmektedir.

2.3.3.1.5. Duygusal İhtiyaçlar

Bireyler yukarıda ifade edilen ihtiyaçların yanı sıra, duygusal ihtiyaçlarını da karşılamak için rekreasyonel etkinliklere katılım ihtiyacı duymaktadırlar.

Literatürdeki pek çok araştırmada, bireylerin günlük yaşantılarında maruz kaldıkları stresten fiziksel, sosyal ve duygusal olarak etkilendikleri tespit edilmiştir. Örneğin; Cooper ve Cartwright yaptıkları çalışmanın sonucunda,

bireylerin iş ile ilgili stres durumunun hem fiziksel hem de duygusal sağlık üzerinde zararlı birçok etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir⁸⁰.

İnsanların günlük yaşantılarındaki karşılaştıkları stres veren durumlar geçici duygusal çöküntüye neden olmayıp, uzun dönemli tatminlerini de etkilemektedir. Bu nedenle bireyler günlük yaşamdaki streslerden uzaklaşmak veya kurtulmak için, duygusal olarak tatmin olma ihtiyacı hissederler.

Rekreasyonel aktivitelere katılım, duygusal ihtiyaçların karşılanmasını sağlayarak, bireyin yaşamındaki monotonluktan ve stres veren durumlardan uzaklaşmasında önemli etkenlerden biri olmaktadır.

2.3. Rekreasyona Katılımın Önündeki Engeller

Rekreasyon; 21. yüzyılın stresli insanları için bir deşarj aracı ve ruh sağlığının dengeleyici bir unsuru olma özelliği ile giderek bir gereklilik haline gelmiştir⁸¹. Yapılan birçok çalışmada, rekreatif faaliyetlerin bireysel, toplumsal sağlığa çok fazla olumlu etkiler kattığı görülmüştür. Rekreasyonel etkinliklere katılımın bu olumlu katkılarına rağmen bireylerin değişik sebepler nedeniyle kendileri için oldukça önemli olan bu tür etkinliklere katılmadıkları ya da çeşitli engeller nedeniyle katılmadıkları görülmüştür. “Engel” kavramı boş zaman literatüründe, bireyin boş zamanlarında rekreasyonel etkinliklere katılımını engelleyen veya kısıtlayan ve birey tarafından karşılaşılan nedenleri ifade etmektedir⁸².

İnsanlar ve boş zamanı değerlendirecek yer arasında bir bağ vardır. Bu nedenle konut darlığı ve doğadan uzaklaşma gibi sebepler boş zaman etkinliklerine katılımın önündeki bazı engelleri oluşturabileceği gibi bunun yanında, şehir hayatının hızlı temposu ve kalabalık, teknoloji gibi nedenler de rekreasyonel etkinliklere katılımdaki engelleri meydana getirebilecek sebeplerden sadece birkaçıdır. Bu tip engeller insanların fazla enerjilerini kullanarak boşalamamalarına ve çeşitli yeteneklerini ortaya koyamamalarına neden olmaktadır. Bu ortamda, insan kendisini sürekli bir baskı ve stres altında

hissetmekte, özellikle genç kesimdeki; daha fazla hareket etme, yenilik ve değişim ihtiyacı, çeşitli sıkıntı ve sorunlara sebep olmaktadır¹⁷. Bu nedenle, bireyler, boş zamanları organize etmede uygun önlemlerle yönlendirilmez ve eğitilmezlerse; boş zamanlar, tembellik, can sıkıntısı gibi engellerle, yıkıcı, toplum için zararlı duruma gelebilir. Bu nedenle bireyler, artan boş zamanlarını, kendilerini en doyurucu biçim ve yollarla değerlendirmeleri için yönlendirilmelidirler⁸³.

Literatür incelendiğinde, insanların boş zamanlarında katıldıkları rekreasyonel etkinliklerin sağlıkları (ruhsal ve fiziksel) için çok faydası olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar insanların değişik sebepler nedeniyle kendileri için bu kadar önemli olan bu tür etkinliklere katılmadıklarını ya da farklı nedenlerden dolayı engellendiklerini de ortaya koymaktadır^{84,85}.

Crawford ve Godbey'in geliştirdikleri ve engelleri üç ana kategoriye ayıran modele göre; bireyin boş zaman aktivitelerine katılımı (a) bireysel, (b) bireylerarası ve (c) yapısal faktörlerce engellenir. Bireysel faktörler bireyin beceri düzeyini algılaması, aktiviteye ilişkin tutumu ve aktivitenin uygunluğunun algılanması olarak nitelendirilebilir. Bireylerarası faktörler ise aktiviteye katılmak için eş veya arkadaş bulmak, para ve zaman gibi faktörler olarak, yapısal faktörlere bakacak olursak; ulaşım, tesislerin kalitesi ve erişilebilirliği bireyin karşılaşılabileceği yapısal engeller karşımıza çıkmaktadır⁸⁶.

Yapılan çalışmalarda engellerin en önemli boyutundan biri olan para üzerinde yoğunlaşmaktadır. Örneğin, Frisby ve Millar yaptığı çalışmada bu konunun önemini vurgulamakta ve toplumsal barışın sağlanmasında özellikle gelir, gelinen yerleşim birimi, alt kimlik öğeleri açısından izole olmamış bireylerin benzer fırsatlara sahip olmasının otoritelerce (kurum yöneticileri, yasalar, merkezi ve yerel yönetimler) yaratılması gerektiği vurgulanmaktadır⁸⁷.

Tezcan, ülkemizde gençliğin rekreasyonel kısıtlayıcılarının başında; ekonomik yetersizlikler, örgütlenememe ve yeterli bir boş zaman eğitimi verilememesi gibi faktörlerin rol oynadığı ifade etmiştir⁸⁸.

Yapılan ampirik çalışmaların sonuçlarına göre ise, bireyin rekreasyonel aktivitelere katılımını etkileyen temel faktörler önem sırasına göre; “para”, “zaman”, “arkadaş eksikliği”, “ulaşım” ve “tesis” olarak belirlenmiştir⁸⁹⁻⁹⁰.

2.4. Ağrı’da Rekreasyonel Eğilimleri Etkileyen Faktörler

Bireylerin sosyo-ekonomik yapılarına bağlı değişkenler, rekreasyonel eğilim ve talepleri etkileyen önemli bir unsurdur. Kişilerin tutumları, algılama ve tercihlerini etkileyen faktörlerin neler olduğunun bilinmesi rekreasyon kalitesinin sağlanması açısından önemli bir koşul olduğu bilinmektedir⁹¹. Kullanıcı özellikleri ve rekreasyonel eğilimleri etkileyen faktörler incelendiğinde; yaş, cinsiyet, gelir durumu, meslek, eğitim düzeyi, medeni durum, aile yapısı, çocuk sayısı, konut özellikleri, zevkler ve algılama olarak sıralanabilir⁹².

Eğilim ve taleplerin belirlenmesi, kent planlama çalışmalarına ve bunun bir parçası olarak rekreasyonel planlamaya ve rekreasyona kaynak oluşturan açık-yeşil alanların planlanmasına, halkın katılımını sağlayacak ve gereksinimleri karşılayacak en iyi çözümlerin üretilmesine de yardımcı olmaktadır⁹³.

Rekreasyonel aktivite olanağı sunan ve örneklenebilecek alanlar; kentte parklar ve piknik alanları, kent yakın çevresinde ise turistik yerler seçilmiştir

2.4.1. Ağrı’da Bulunan Boş Zaman Kaynakları

Ağrı ili ve ilçelerinde bulunan rekreasyonel alanlar bu bölümde sunulacak Ağrı ili ve ilçelerinde bulunan rekreasyonel alanlar bu bölümde sunulacaktır. Şahıslara ait kafeterya, alışveriş merkezleri, spor merkezleri, Internet vb. merkezler boş zaman kaynakları içerisinde tanıtılmayacaktır.

2.4.1.1. Kültür Turizmi

Ağrı İli, ülkemizin en önemli kültür turizmi merkezlerinden biridir. Bir bakıma ilklerin şehridir. Medeniyetlerin yol güzergâhında bulunması ona ayrı bir

değer katmıştır. Avrupa'nın ve ülkemizin en yüksek dağı olan Ağrı Dağı 5137 metredir. Ağrı'nın yanı başında Küçük Ağrı Dağı 3896 metredir.

Dünyanın Alaska'dan sonra en büyük Meteor Çukuru ve onun güzergâhı üzerindeki Nuh'un Gemisi'nin izi kültür turlarına açık olan önemli iki turizm merkezidir. Osmanlının Doğuya açılan kapısı Doğubayazıt'ta muhteşem mimarisiyle İshak Paşa Sarayı insanları büyüleyecek niteliktedir. İlk kanalizasyon ve merkezi ısıtma sistemine sahip olan sarayda bu izleri görmek gerekmektedir.

İshak Paşa Sarayı'nın hemen karşısında yer alan Urartu Kalesi ve Eski Beyazıt Camii bulunmaktadır. Camii'nin 200 metre yukarısında Ahmedî Hani Türbesi önemli inanç turizm yerlerinden biridir.

Diyadin'deki Meya Mağaraları ve Diyadin Kaplıcaları, Eleşkirt Toprakkale ve Pirabat Höyükleri de turizm merkezleridir⁹⁴.

2.4.1.2. Kaplıca Turizmi

Kaplıca alanı, Ağrı İli'nin güneydoğusunda bulunan Diyadin İlçe Merkezine 5 km mesafede yer almaktadır. Kaplıca bölgesi birbirinden kopuk olarak bulunan Yılanlı, Davut ve Köprü kaplıcaları olmak üzere geniş bir alana yayılmıştır. Kaplıca alanının içinden geçen Murat Nehri, görsel ve rekreatif açıdan önemli bir doğal değer kazandırmaktadır.

Diyadin İlçe Merkezi Erzurum-İran transit yolunun (E 80 Devlet Karayolunun) 7 km. güneyinde konumlanmıştır. Diyadin Ağrı il merkezine 60 km., Erzurum'a 255 km. uzaklıktadır. Havayolu ulaşımı ise 70 km mesafedeki Ağrı havaalanı ile sağlanmaktadır.

Diyadin kaplıca alanı deniz seviyesinden 1925 metre yüksekliktedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Diyadin'de Bölgeyi kaplayan yüksek dağların bulunması sebebiyle karasal iklim hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk, karlı ve uzun geçmektedir. Yazın ve kışın, gece-gündüz arasındaki sıcaklık farkları oldukça fazladır. Yıllık ortalama sıcaklık 8.7 °C; yıllık en yüksek sıcaklık

37 °C ve yıllık en düşük sıcaklık -25 °C'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı 305.6 mm'dir. Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 26'dır.

Termal suların bikarbonat, klorür, sülfat, kalsiyum, karbondioksit gazı içermesi ve toplam mineralizasyonun 1 gr/lt olması nedeniyle şifa özelliği taşımaktadır. Cilt hastalığı, özellikle romatizma, nevrit nöroloji, kadın hastalıkları, kemik ve kireçlenme hastalıkları, siyatik ve metabolizma bozukluğu gibi hastalıklarının tedavisinde yararlanılmaktadır.

Sıcaklık 72-78 °C'dir. Termal turizmi açısından büyük önem taşıyan bu yerin etrafına çevre düzenlemelerinin yapılması gerekmektedir. Basitte olsa konaklama üniteleri mevcuttur. Ağrı Valiliğinin 2000 yılında faaliyete geçirdiği 3 yıldızlı termal otel buraya canlılık kazandırmıştır⁹⁵.

2.4.1.3. İnanç Turizmi

İlimizin önemli inanç turizmini merkezi haline getiren iki temel değer vardır. Bunlardan biri dış turizme yöneliktir. Ağrı Dağında varlığına inanılan Nuh'un Kayıp Kenti ile Nuh'un Gemisi'nin izidir. Diğeri ise yöre halkı için önemli olan Ahmedî Hani Mezarını bulunduğu türbedir.

Ahmedî Hani yöremizin çok önemli şair ve filozoflarındanıdır. 1651 yılında doğdu. Babasının adı İlyas'dır. Han kelimesi Hakkari yakınlarında bulunduğu söylenen Han köyünden veya burada yaşayan Hani aşiretinden ya da mensubu olduğu Haniyan ailesinden aldığı tahmin edilmektedir. Ahmedî Hani Doğu Anadolu'nun birçok bölgesini dolaşarak Arapça, belagat ve dini ilimleri okudu; ayrıca astronomi ile ilgilendi. İshak Paşa Sarayı Camiinde/medresesinde dersler verdiği söylenen Ahmedî Hani Mem-u Zin adlı alegorik eserini kaleme aldı. Beyazıt'a vefat etti. Yazma bir eserde 1707 yılında vefat ettiği ileri sürülmektedir. Halk arasında Veli olarak kabul edilen Ahmedî Hani'nin Doğubeyazıt'ta İshakpaşa Sarayı'nın yanında bulunan türbesi halen ziyaretgaktır. Sait Nursi'nin de gençliğinde kabrini ziyaret ederek ondan feyz aldığı nakledilir.

Her yıl yüz binlerin ziyaret ettiği Ahmedi Hani türbesi askere giden, evlenen genç kız ve erkeklerin ile şifa arayanların merkezi haline gelmiştir. Doğubayazıt'ta onun adına yeminler edilir.

Nuh'un Gemisi ise daha çok dış turizme yönelik olan inanç merkezidir. Ağrı dağının güney karşısındaki Telçeker ile Üzengili köyleri arasında doğal bir anıttır. Aslında bu anıt, gemi biçiminde bir şekil, iz (siluet)'dir. Kalıntı, Türkiye-İran Transit yoluna 3.5 km. mesafededir.

Nuh Tufanı sonucunda karaya oturan geminin burada kaldığı öne sürülmektedir. Buranın halk arasındaki adı, Cudi dağıdır ve Cudi sıradağlarının son kalkasıdır. 1983 yılından itibaren kutsal geminin kalıntılarını burada arama çalışmaları hızlanmıştır. Başta James İrwin olmak üzere Amerikalı araştırmacılar burayı çok yönlü incelemişlerdir. Türk bilim adamları (Atatürk Üniversitesi ve MTA Enstitüsü elemanları) da bu oluşumu bilimsel yönden incelemişlerdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklar Yüksek Kurulu 17 Eylül 1987 tarih ve 3657 sayılı kararı ile gemi kütesinin "korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı" özelliği gösterdiğini belirtildiğinden, burası doğal sit alını ve açık hava müzesi olarak koruma altına alınmıştır. Geminin kalıntısı kuş bakışı görececek bir yere turistik nitelikli bir kafeterya yapılmıştır.

11 Eylül 1959 günü Harita Yüzbaşısı İhsan Durupınar, Doğu bölgesinin havadan çekilmiş fotometrik haritalarını tetkik ederken ilginç bir resmi bulunmuştur. Resim bütün dünyayı ilgilendirmekte idi. Bunun Nuh' un Gemisi olma ihtimaline karşın, bu tarihten sonra Ağrı Dağı ve Telçeker köyü üstündeki heyelan bölgesinde gemi aramaları hızlanmıştır.

Heyelan bölgesi, Ağrı Dağı'nın tam güney karşısında, Doğubayazıt-Gürbulak yolunun güneyinde, Telçeker ve Üzengili köylerinin yamaçlarındadır. Burada gemi biçimli bir şekil vardır ki, harita yüzbaşısının üzerinde durduğu toprak şekil budur. İlk bakışta gerçekten gemiye benzeyen bu yapının heyelanın etkisiyle mi, yoksa Nuh'un gemisinin karaya oturduğu yer mi olduğu henüz tartışma konusudur. Şekil Nuh'un gemisi olması kadar ilginç olmakla beraber,

doğal anıt niteliğindedir. Yer kabuğunun bir oyunu sonucunda oluşsa dahi, şekil yer bilimleri açısından da ilginçtir.

Nuh' un Gemisinin Fiziksel zellikleri

- Gemi kütlesi, sürekli heyelan olan ve akıntının bütün şiddetiyle devam ettiği yamaçta olduğu halde, yerinde basit kalmış, şekil bozulmamıştır.
- Kütlenin biçimi, insanoğlunun yaptığı ilk gemilere benzerlik göstermektedir. Baş tarafı çok dar, arka kısmı ortaya doğru daralmış haldedir.
- Boyut olarak 165 m. x 50 m. x 13 m. ölçüsündedir. (Bu rakamlar, kutsal kitaplarda belirtilen ölçülere uymaktadır)
- evresini oluşturan toprak kıyasla; gemi kütlesinin malzemesi kuvvetli bir fiziksel mukavemete sahiptir.
- Gemi içinde ve yüzeyinde üç ayrı seviyede dizilmiş, eşit aralıklarla dağılmış ve fiziksel farklılıklar gösteren bölümler mevcuttur.
- Geminin muhtelif yerlerinde gemi direklerini andıran boşluk ve tümsekler vardır⁹⁶.

2.4.1.4. Yayla Turizmi

Yaylacılık çok eski yıllardan günümüze kadar devam ede gelen bir gelenektir. Mera arazilerinin otlak olarak kullanılmasından dolayı yayalara çıkılır. Hem hayvanların daha iyi beslenmesi hem de daha sağlıklı hayvansal ürünler yağ, peynir ve çökelek elde edilir. Bugün bile yıllar öncesindeki gibi bütün canlılığı ile yayla yaşamı devam etmektedir.

Yayla ıkış zamanı hava şartlarına bağlı olarak değişmekle beraber genel de Mayıs ayı sonu ile Haziran başıdır. Tarih muhtar ve köy heyetleri tarafından birlikte belirlenir. Bu tarih, yağan kar miktarına ve karın tahmini kalkış zamanına göre tespit edilir. Belirlenen tarihten önce kimse yaylaya çıkılmaz.

Hazırlıklar eskisi kadar aylar öncesinden başlamasa da yayla zamanından bir hafta önce başlanır.

Yaylada yaşam daha canlı ve daha bereketlidir. Yayla hayatı Haziran ayının başından Eylül ayının ilk haftasına kadar sürüp giden üç aylık bir dönemi kapsar. Daha erken yatılıp erken kalkılır. Çünkü yaylada günlük hayat çok erken başlar. Kon denilen yöreye özgü çadırlarda barınılır. Sabah erkenden kalkılıp, sığırlar sağılır, sütün kaymağı alınıp kaymak kabında, kaymağı alınmış süt ise peynir kazanında biriktirilir. Güneş doğmadan hayvanlar çözümler ve yayıma bırakılır. Hayvanlar yayıma (mera) götürüldükten sonra ahırın gübresi temizlenir. Gübrenin temizlenmesinde ağzı geniş bir kazma ile, "süpürgelik" denilen dalları sert ve esnek yapıda olan bir cins çalıdan yapılmış ahır süpürgeleri kullanılır. Ahırın ortasında toplanan gübre, evin önünde uygun bir yerde biriktirildiği gibi el arabaları dışarı atılır. Bunlar kışın yakacak olarak kullanılır.

Yaylacının günlük işlerinin başında, sağılan sütü değerlendirmek gerekir. Peynir kazanında toplanan kaymağı alınmış süt, belli bire kıvama geldiğinde peynir yapılır. Peynir suyu kaynatılarak tülbentten yapılmış torbalarına dökülerek süzdürülür. Bu şekilde elde edilen peynir ya hemen mandıralara satılır ya da biriktirilerek sonbaharda pazarda satılır.

İlimizin en önemli yaylacılık merkezlerinin başında Aladağlar, Sinek ve Ağrı Dağı etekleri gelmektedir. Doğu Anadolu'nun en engebeli, en yüksek ve en geniş ovalarından biri olan Aladağ Yaylaları, ilin güneyinde bulunmaktadır. Hamur Vadisi'nden Tendürek Dağı'na kadar olan büyük bir alanı kapsamaktadır. Hayvancılık açısından oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. İlin Aladağ Yaylasından sonra ikinci büyüklüğe sahip yaylası olan Sinek Yaylası, Ahtalar Gediği ile Balık Gölü arasında kalan alanı kapsamaktadır. İlde bunların dışında; Mirgemir-Çakmak (Kılıç) Yaylaları, Davul Yaylası, Kraktin Yaylası, Pani Yaylası ve Katavin Yaylası bulunmaktadır. Civar illerden Erzurum, Kars, İğdır'dan Ağrı'ya yayla kiralamak yöntemiyle gelenlerde vardır⁹⁷.

2.4.1.5. Spor Turizmi (Dağcılık, Kampçılık, Trekking)

Türkiye'nin en yüksek dağı olan Ağrı, dağcılık ve dağ turizmi açısından büyük ilgi toplamaktadır. Efsaneye göre büyük tufandan sonra Nuh'un gemisinin burada olduğuna inanılır ve aynı zamanda kutsal kitaplarda da adı geçmektedir.

Marco Polo'nun hiçbir zaman çıkılamayacak dediği dağa ilk tırmanış, kayıtlara göre 9 Ekim 1929 yılında Prof. Frederik VonParat tarafından gerçekleştirilmiştir. İkinci kış tırmanışı ise ilk tırmanıştan çok sonra 21 Şubat 1970'te Dağcılık Federasyonu eski başkanlarından Dr. Bozkurt Ergör tarafından gerçekleştirilmiştir.

Karın hiç eksik olmadığı Ağrı Dağı, çeşitli ülkelerden her yıl çok sayıda turist çekmektedir. Gerek yerli gerekse yabancı ekipler tarafından her yıl yaz aylarında dağ eteklerinde kamplar kurulmakta ve tırmanma turları düzenlenmektedir. Ağrı Dağı'nın özelliklerini ve tırmanış yollarını bilen dağcılık eğitimi almış rehberler, turistlere yardımcı olmaktadır. Büyük ve Küçük Ağrı Dağlarını, 2678 metre yüksekliğindeki Serbulak Geçidi ayırmaktadır. İlin güneyinde yer alan Süphandağı, Aladağ ve Tendürek Dağları dağcılık ve doğa yürüyüşleri için büyük potansiyele sahiptir⁹⁸.

2.4.1.6. Mağara Turizmi

Meya (Günbuldu) Mağarası:Diyadin ilçe merkezine 12 km uzaklıktaki Günbuldu köyündedir. Antik bir kent görünümündeki yerleşim yerinde mağaralar ve tarihi kalıntılar köyün 400 m. uzağında bulunmaktadır. Kayalara oyularak yapılmış, barınma yerleri, tapınak, ibadethane, oda ve mağaralar oldukça ilgi çekicidir. Barınak ve ibadethanelerde değişik inançların izleri görülmektedir. Oldukça tahrip edilmiş kentten, günümüze mihrap, haçlı taşlar ve mezarlar kalmıştır. Buradan çıkarılan iki koç heykeli, şu anda il merkezinde bulunmaktadır.

Buz Mağarası:Küçük Ağrı Dağı'nın güney eteğinde Hallaç köyünün yaklaşık 3 km kuzey doğusunda, meteor çukuru ile aynı lav tüneli sistemi

üzerinde bulunan doğal bir anıt mağarasıdır. Mağara, uzun eksenli, elips biçiminde, yaklaşık 100 m. uzunluğunda, 50 metre genişliğinde, 8 m derinliğinde elips biçimli bir çukurdur. Mağaranın ağzı esas çukura göre biraz yukarıda kalmaktadır. İçinde bazalt lavlar, kayalar ve bu kayaların üzerinde saf ve temiz suların donmasıyla oluşmuş buz tabakalarını görmek mümkün. Kayaların üzerinde renk renk görünen temiz buz tabakaları, sarkıt ve dikitleri olan buz mağarası mevsimler göre değişken bir havaya sahiptir.

Kışın fazla soğuk olmayan buz mağarası, hava akımının etkisiyle yukarıdan damlayan suları dondurarak buza çevirmektedir. Doğubayazıt ilçesinin en sıcak bölgesinde böylesine geniş bir çukurda dışarıdaki zıtlık gösteren buzdan sarkıt ve dikitler, insanı şaşırtacak şekildedir. Mağaranın ağzından süzülen, güneş ışığı, mağara içindeki buzlar üzerinde ışık oyunları yapmaktadır.

Doğubayazıt ovasında çok sayıda bataklıktan anlaşılacağı üzere yer altı suyu tablası çok yüksektir. Bu durumda hava akımının mağaraya yakın yerlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Aşağı sinek köyünden başlayıp mağaraya doğru uzanan lav aracılığıyla mağaranın dip kısmından gelip, mağaranın iç kısmını soğutan ve mağara tavanı üzerindeki kaya kesimlerinden süzülerek damlayan suyun donmasına yol açan bu soğuk havanın özel bir bileşimi olduğu sanılmaktadır. Mağara içinde kuşların yuva yapması, şimdiye kadar mağara içinde kimsenin etkilenmemesi ve devamlı buzlu su alınması, hava bileşiminin zehirsiz olduğunu göstermektedir.

Yöre halkının buzluk olarak adlandırdığı bu mağara, çevresindeki yerleşimlerin su ihtiyacını karşılamaktadır. Işık tutulduğunda kristal gibi parlayan ve renkten renge giren buz parçaları insanları hayretler içinde bırakır. Mağaranın en önemli özelliklerinden biri de yazın soğuk, kışın sıcak olmasıdır. Kapısında sürekli sıcak ve soğuk hava akımı bulunur⁹⁹.

2.4.1.7. Kuş Gözlem Alanları

Doğubayazıt ilçesi ile Ağrı dağı arasındaki boşlukta yer alan iki gölü ve bunların arasında uzanan bataklıkları kapsar. Bu sazlık da Türkiye'nin en önemli 100 kuş alanı arasında bulunmaktadır. Sazlık, Balık Gölünden ve Tendürek Dağlarından gelen derelerle beslenir. Bölgede yaygın kuş türleri ise çayır delicesi, erguvani, balıkçıl, boz ördek, pasbaş, turna, patka, kızılğaga ve kızılback olarak sayılabilir. Bölge göçmen kuşların geçiş güzergâhında olduğu için ilkbahar ve sonbaharda kuş sayısında çeşitlilik artar¹⁰⁰.

2.4.1.8. Ağrı Dağı Milli Parkı

Ağrı Dağı Milli Parkı Türkiye, Ermenistan, Nahçıvan ve İran Devlet sınırlarının kesişme noktası yakınında, Doğu Anadolu Bölgesi, Ağrı ili, Doğubayazıt ilçesi, Iğdır ili, Aralık ve Karakoyunlu ilçelerinin sınırları içerisinde 39°42'08.81''K - 44°17'56.14''D Kuzey koordinatlarında yer almaktadır. Ağrı İline 100 km mesafededir. Ağrı Dağı Milli parkının Doğusunda Küçük Ağrı Dağı bulunmakta olup yüksekliği 3898metredir.

Ağrı Dağı Milli Parkı olarak ilan edilen alan, flora ve fauna zenginliği, ilginç peyzaj özellikleri, jeolojik ve jeomorfolojik oluşumları, sulak alanları, rekreasyonel potansiyeli, Türkiye'nin ve Avrupa'nın en yüksek noktası olması gibi ulusal ve uluslararası kaynak değerlerine sahip, korumaya değer bir alan olması nedeniyle 01.11.2004 tarih ve 2004/8078 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla "Ağrı Dağı Milli Parkı" olarak ilan edilmiştir.

Türkiye'nin önemli Milli Parkları arasında yer almaktadır. Nuh Peygamberin Gemisi ve Nuh Tufanı nedeniyle Ağrı Dağı büyük ölçüde tanınmaktadır. Milli Parkın sınırları içerisinde meteor çukuru vardır ve Dünyada 2. en büyük çukurdur.

Ardıç, Gürgen, Huş, Kafkas Üçgülü, Kırmızı Üçgül, Aküçgül, Yabani Fiğ, Yabani Yonca, Kılçıksız Brom, Tilki Kuyruğu, Koyun yumağı, Yabani Arpa,

Yabani Buğday ve Yabani Çavdar alanda yayılış gösteren önemli bitki türlerindedir.

Ur Keklik, Kaya Kekliği, Çil Keklik, Yaban Koyunu, Çengel boynuzlu Dağ Keçisi, Tilki, Kurt, Tavşan, Vaşak, Yaban Domuzu, Akbaba, Kartal, Şahin, Doğan, Engerek Yılanı, Alabalık ve Sazan alanda yayılış gösteren önemli hayvan türleridir.

Ağrı Dağı Milli Parkı; dağcılık, doğa yürüyüşü gibi uğraşların yanında, fotoğraf ve resim hobisi için, Yaban hayatını yakından izlemek için de ziyaretçilere zengin peyzaj güzellikleri sunmaktadır.

Ağrı ve Iğdır illeri sınırları içerisinde kalan ve insanlık tarihinde Nuh'un Gemisi'nin tufandan sonra indiği yer olarak bilinen Ağrı Dağı bütün dünyada çok yakından tanınmaktadır. Ağrı Dağının bulunduğu coğrafyada paleolitik çağdan günümüze kadar birçok medeniyet yaşamıştır. Hurriler, Urartular, Kutlar, Hun'lar, Araplar, Selçuklular, İlhanlılar, Harzemşahlar, Timuroğulları, Safaviler, Çıldiroğulları, Akkoyunlular, Karakoyunlular ve sonrasında 1514'de Çaldıran zaferi ile Osmanlılar bu bölgede yerleşmiştir.

Ağrı Dağı Milli Parkının temiz tutulması dağda faaliyet gerçekleştiren herkesin sorumluluğundadır. Tırmanan grupların kendilerine ait çöpleri beraberinde indirmeleri gerekmektedir¹⁰¹.

2.4.1.9. Ağrı Balık Gölü

Balık Gölü Taşlıçay ilçesine 26 km, Doğubayazıt ilçesine 60 km. mesafede olup iki ilçe sınırları içerisinde kalmaktadır. Denizden yüksekliği 2241 m. Olup Türkiye'nin en yüksek rakımlı göllerinden biridir. Çevresindeki dağlardan gelen küçük dereler, kıyısındaki pınarlar ve yeraltı sularıyla beslenen en derin yeri 37 metre olan bir lav seti gölüdür. Göl içme suyu ve kullanma suyu koruma sahası statüsünde olup yakınındaki yerleşim birimleri için içme suyu sağlamaktadır. Çevresindeki dağlardan gelen küçük dereler, kıyısındaki pınarlar

ve yer altı suyu ile beslendiğinden akış durumu ve sürekliliği ile ilgili veriler tespit edilememiştir. Yakın çevresinde tarım alanları ve otlaklar bulunur.

Türkiye’de uluslararası öneme sahip 135 adet Sulak Alanlardan biridir. Balık Gölünün kıyı kenarlarında yer yer sazlıklar bulunmaktadır. Yakın çevresinde de tarım alanları ve otlaklar bulunmaktadır.

Türkiye’nin önemli kuş alanlarından biridir. Gölün üzerindeki 0.15 hektar alana sahip bir adada kuluçkaya yatan Kadife Ördek popülasyonu ile önemli kuş alanı statüsü kazanmıştır. Bölgedeki asıl ünü yetiştirdiği kırmızı benekli alabalıktan kaynaklanır. Göl çevresinde yaşayan başlıca hayvan türleri şunlardır; Kartal, Şahin, Keklik, Yabani Tavşan, Tilki, Kurt, Yaban Ördeği, Martı, Bildircin ve Çulluktur.

Balık Gölünün kıyıları çamurludur ve özellikle güneydoğusunda küçük sazlıklar bulunur. Yakın çevresinde tarım alanları ve otlaklar bulunur.

Türkiye’nin en yüksek rakımlı göllerinden birinin olmasının yanında çevresindeki dağlarda gelen küçük dereler, kıyısındaki pınarlar ve yeraltı sularıyla beslenen en derin yeri 37m olan bir lav set gölüdür. Balık Gölü içerisindeki 0,15 Ha alana sahip küçük adacık, Göl kenarlarındaki sazlıklar ve çayırılar.

Balık Gölünün bulunduğu coğrafyada paleolitik çağdan günümüze kadar birçok medeniyet yaşamıştır. Hurriler, Urartular, Kutlar, Hun’lar, Araplar, Selçuklular, İlhanlılar, Harzemşahlar, Timuroğulları, Safaviler, Çıldiroğulları, Akkoyunlular, Karakoyunlular ve sonrasında 1514’de Çaldıran zaferi ile Osmanlılar bu bölgede yerleşmiştir.

Sulak Alanın barındırdığı flora, fauna ve peyzaj özelliği bakımından alana gelen yerli ve yabancı turistlere görsel olarak cazip gelmesi. Sportif amaçlı olta balıkçılığı etkinliğine uygun olması.

- Alan göl turu yapmaya

- Balık tutmaya
- Gölün görkemli manzarasında fotoğraf çekmeye
- Lezzetli kırmızı benekli alabalık yemeye müsait bir doğal alandır.

Balık Gölü Türkiye'nin önemli kuş alanlarından biri olması sebebiyle bölgeye gelen ziyaretçilerin alanın korunmasında en büyük katkıyı alanda bulunan flora ve fauna popülasyonuna zarar vermemek ve çevreyi temiz tutmakla sağlayabilirler¹⁰².

2.4.1.10. Ağrı Dağı

Türkiye, farklı yüksekliklerde, zengin jeo morfolojik ve tektonik yapıya sahip, flora ve faunası olan ormanlara ve silüete sahip, zengin av ve yaban hayatı olan dağlarıyla hem kış turizmi hem de dağ yürüyüşü ve tırmanışları için dağcılık sporunu sevenlere olağanüstü çekici ve ilginç olanaklar sunmaktadır. Türkiye'yi her yıl dünyanın çeşitli yerlerinden çok sayıda turist dağ tırmanışı ve yürüyüşü için ziyaret etmektedir¹⁰³. Turist akımına sebep olan dağların başında Ağrı Dağı gelmektedir. Öyle ki; son yıllarda sadece yabancı turist değil; yerli turistin de ilgisini çeken bir dağ özelliği ile karşımıza çıkmaktadır.

Birçok dağcının ve gezginin Ağrı Dağı'nın zirvesine çıkmak hayallerini süslemektedir. Bunun yanında Nuh'un gemisi mitolojisine ev sahipliği yaptığından dolayı çok merak edilen bir dağdır. Geniş bir platoda konik bir şekilde gökyüzüne uzanan dağ, bu enfes görüntüsüyle herkesi büyülemektedir. İçinde bulunduğumuz yüz yılın başından itibaren tırmanılmaya başlanmış bir dağdır. Ağrı Dağı'nda yaz ve kış aylarında sportif etkinlikler devam etmektedir. Yılın 12 ayı Ağrı Dağı'na turistik faaliyetler, turlar, zirve çıkışları ve teknik geziler düzenlenmektedir. Özellikle kış aylarında Ağrı Dağı'nda tur kayağı turları düzenleyip kış zirve çıkışı yapılmaktadır¹⁰⁴.

Eski tarihlerde genelde Nuh'un gemisi hakkında bilgiye ulaşabilmek gayesiyle yapılan Ağrı Dağı tırmanışlarında ilkler; 9 Ekim 1829 tarihinde dağın ilk

çıkışını gerçekleştiren, dönüşünde Nuh'un gemisinin bulunabileceği 200 adım çapında bir düzlükten söz eden Prof. Dr. Friedrich Von J. Parrot kayıtlardaki ilk dağcıdır. 5 yıl sonra 1834 senesinde Rus Spaski Antomonof, 1845 senesinde dağın günümüze kadar saklanan ilk bilimsel çizimlerini yapan Alman Hermann Abich ve arkadaşı Wagner, 1850 de Rus ekibi lideri olarak dağa tekrar tırmanmak için gelen Hermann Abich ve Rus Kochko, Kanikovf, Eleksandrovf olmuştur.

İlk Türk tırmanışı ise 1854 senesinde Osmanlı İmparatorluğu subayı ve bir grup eğitilmiş asker tarafından gerçekleştirilmiştir. 1856 senesinde İngiliz Seymour, 1876'da 4000 metre yükseklikte lav yığınları arasına sıkışmış, dört ayak uzunluğunda ve beş inç kalınlığında yontulmuş bir tahta parçası gördüğünü iddia eden İngiliz James Bryce'in ardından Fırat Nehri'nin kaynağını araştırmak üzere 1883'te dağa tırmanan Kudüs Başdiyakosu Dr. Nûri, geminin orta bölümünün buza gömülü olduğunu, çok kalın ağaçlardan yapıldığını ve koyu kırmızı renkteki kalasların 30 cm uzunluğundaki çivilerle çakıldığını bildiriyordu.

Bu açıklamalardan esinlenen bir grup Belçika'lı zengin Nuh'un Gemisi'ni aramak üzere bir keşif gezisi düzenlemeye çalıştılar. Gemi parçaları halinde taşınarak Amerika'ya 1893 Chicago Müzayedesine gönderilecekti. Fakat Osmanlı Hükümeti bu konuya sert ve kesin bir kararla karşı çıktığı için tasarıdan vazgeçilmiştir.

Dağ 16,864 ft.lik boyutuyla yüksek irtifa dağcılığı için vazgeçilmez bir tırmanışa sâhiptir. 5137 metrelik zirve tırmanışı ile 5671 metrelik İran'daki Demavent Dağı'ndan daha zordur. Tırmanış için en uygun zaman Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarıdır. Büyük Ağrı ve Küçük Ağrı dağlarında izne tâbi olan tırmanışlar sadece Doğubayazıt Topçatan ve Eli Köyü güzergâhından olmak şartıyla dağın Doğubayazıt sınırları içinde kalan cephesinden ve Iğdır Yenidoğan Köyü ile Cehennemdere Vadisi'nin sağ tarafından Küp Gölü rotasıyla yapılmaktadır. Fakat dağın bu iki rotası dışında, zirveye giden üç farklı yol daha vardır. Zirveye giden en kolay yol ise, Doğubayazıt üzerinden Eli köyü rotasıdır. Bu rota diğer yollara nazaran daha kısa

ve emniyetlidir. Kuzey yolu ise Ahuri çukuru ile yüksek kot farkından dolayı çok zordur ve Küp g l  üzerinden geçer. 2100 metredeki Eli köyünde yaşayanlar, yazın 3000 metredeki yaylalarda ikamet etmektedir. Eli köyüne kadar araçlarla gelindikten sonra yaklaşık 6 saatlik bir tırmanış ile 3200 metredeki yeşil kampa, yüksek irtifadan kaynaklanan dağ hastalıkları hariç tutularak hiçbir tırmanış sorunuyla karşılaşılmaksızın rahat bir Şekilde ulaşılır. 4200 kampına ulaşmak için gidilen yol ise 3200 kampına kadar olan yoldan daha diktir. Fakat buna karşın daha kısa sürede ulaşılır. Parkur tırmanış hızına bağlı olarak 4 il  6 saat sürmektedir. 3200 kampı bir gecede yaklaşık 150 çadırı barındırabilecek imk na sahipken, 4200 kampı en fazla 25 çadır büyüklüğündedir. Tırmanış boyunca dağın görülmeyen tarafında kalan Küçük Ağrı bu kamp alanında kendisini gösterir. 4200 kampının güneyindeki Őeytan ukuru olarak isimlendirilen keskin yamaçtaki kayalıkların görülmeyen tarafında zirve için su ted riği yapmak mümkündür. Kamp alanından zirveye gitmek için gece hazırlıkların tamamlanması ve sabahın çok erken saatlerinde tırmanışa başlanması gerekmektedir. Ağrı Dağı'nda karakteristik olarak öğlene doğru bulut toplanması, tırmanışları çoğu zaman engelleyen bir durum yaratmaktadır. Zirve çanağı 5137 metrelik Atatürk ve 5122 metrelik İnönü Tepelerinden oluşur ve 5000 yaylası kuzey yöndedir. Dağa ıkış ve iniş en az dört gün s rmektedir¹⁰⁵.

 lke turizmi yönünden büyük bir öneme sahip olan Ağrı dağı; her zaman karlı, her zaman dumanlıdır. Büyüleyici beyaz zirvesi sonsuza asılmış bir bulut gibi ve yeryüzünden tamamen kopmuş görünen efsane dağ Ağrı, t rk lere sinmiş, aşıklara ilham kaynağı olmuştur. Büyük Ağrı'nın kuzey yamacında ve 4.000 metre yükseklikte K p Gölü adında bir karakter g l vardır. Dağın zirvesinde Ağustos ayında bile ısı -6°C 'den aşağı düşmez. Yaz mevsiminin sıcak günlerinde normal ısı -6°C , -10°C arasında olur. Yaylası bol, otlaklarının her mevsimde otları görünür. Ağrı Dağı'nın yamaçlarında ağası bitki örtüsünün çok seyrek olduğu dikkati çeker. Bazı kesimlerde bodur huş ağaçlarına ve ardı alılıklarına rastlanır¹⁰⁶.

Ağrı Dağı'nın etekleri rekreatif kullanımlar açısından oldukça elverişlidir. Ulaşım imkânlarının elverişsiz olmasına rağmen üstün peyzaj özellikleri ve manzara güzelliklerinin yanı sıra ulusal ve uluslararası bir üne sahip Ağrı Dağı ve çevresi doğaseverler ve dağcılar için vazgeçilmez bir tutkudur.

- Alana gelip zirve tırmanışı yapıla bilir.
- Kamp yapıla bilir.
- Dağın görkemli manzarasında fotoğraflar çekile bilir.
- Nuh'un Gemisini ve Meteor Çukuru görüle bilir.

Ağrı Dağı ülkemiz dağcıları ve yabancı ülke dağcıları açısından önemlidir. Bu dağdaki faaliyetler ülkemiz turizmine çeşitlilik katmaktadır. Dağcılar aldıkları eğitim gereği buldukları mekânı kirletmemeli ve kirletilmesine müsaade etmemelidir¹⁰⁷.

2.4.2. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

2.4.2.1. Üniversitenin Kuruluşu ve Fakülte, Yüksekokul, Enstitü ve Merkezler

30 Haziran 1982 tarihinde “Ağrı Eğitim Yüksekokulu” adı altında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'ne bağlanan, 3 Temmuz 1992 tarihinde ise Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı “Ağrı Eğitim Fakültesi” adıyla 2007 yılına kadar eğitim-öğretimi sürdüren üniversite; 17.05.2007 tarihinde kurulan Ağrı Dağı Üniversitesi Rektörlüğü olarak kurumuş ve Üniversitenin ismi 28.06.2008 tarihinde Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi olarak değiştirilmiştir.

Bu gün Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde aktif olarak 6 fakülte, 2 enstitü, 11 yüksekokul ve 6 merkez ile 4570 erkek, 3294 bayan olmak üzere toplam 7869 öğrenciye hizmet vermektedir¹⁰⁸.

2.4.2.2. Üniversite Kampüsünde Bulunan Boş Zaman Kaynakları

Üniversite alanlarını betimleyen yerleşimlere genel tanımıyla kampüs (yerleşke) denilmektedir. Kampüs, sadece eğitim faaliyetlerinin sürdürüldüğü bir yer olmayıp; öğrencilerin sosyal, kültürel gelişimlerine de katkıda bulunan, öğrencilerin toplum içerisindeki davranışlarına ve toplum içerisindeki iletişim kabiliyetlerine olumlu yönde etki eden alanlardır¹⁰⁹.

Kampüs, öğrenciler başta olmak üzere; akademik ve idari personeli barındıran ve öğrencilerin akademik dönemleri süresince zorunlu zamanlar ve boş zamanların büyük bir çoğunluğunun geçtiği yerler olarak tanımlanabilir.

Kampüsler eğitim faaliyetlerinin yanında bir yaşam ortamı olduğundan, öğrencilerin eğitsel, fiziksel, sosyal bütün ihtiyaçları bir kampüs alanında karşılanabilir olmalıdır¹⁰⁹. Yani üniversite kampüslerinde açık ve yeşil alanların bir park şeklinde planlanması, gerek öğretim elemanları gerekse öğrencilerin kaliteli ve güvenli bir şekilde yaşamaları açısından önemlidir¹¹⁰.

Bu açıdan bakıldığında, İbrahim Çeçen Üniversitesi'nin kuruluşu ve eski ve yeni kampüsü içerisinde yer alan boş zaman kaynaklarını aşağıdaki şekliyle sıralayabiliriz.

2.4.2.2.1. Üniversite Sosyal Tesisleri

Rektörlük Kampüsü içerisinde bulunan sosyal tesis içerisinde;

- Aynı anda 250 akademik ve idari personelin ve 900 öğrencinin yemek yiyebildiği 2 yemekhane,
- 100 kişilik akademik-idari personel lokali,
- İçerisinde 3 bilyardo masası ve satranç masalarının bulunduğu 600 kişilik kafeterya
- 200 kişilik fuaye alanı bulunmaktadır.

2.4.2.2.2. Üniversite Spor Tesisleri

2.4.2.2.2.1. **Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Çok Amaçlı Spor Salonu**

Çok amaçlı salon 2012 yılı içerisinde 7000 metrekare alana kurulmuştur. İçerisinde; 1400 seyirci kapasiteli uluslararası müsabakaların yapılabileceği 1 adet müsabaka salonu, 400 metrekarelik antrenman salonu, 2 adet squash salonu, 4 masa tenisi masasının bulunduğu alan, 280 metrekarelik step-aerobik ve dans salonu ve 900 metrekarelik fitness merkezi bulunmaktadır. Ayrıca tesiste 200 kişilik kafeterya vardır. Tesis eğitim-öğretimde kullanılan zamanların dışında öğrenciye ve fitness merkezi ise halka da açık bulunmakta ve haftanın 6 günü hizmet vermektedir.

2.4.2.2.2.2. **Sağlık Yüksekokulu Spor Salonu**

Üniversitenin 2 kampüsü olmakla beraber, bu tesis eski kampüstedir. 300 kişi seyircinin etkinlikleri izleyebileceği 450 metrekare alana sahip olan salon, eğitim-öğretim dönemlerinde üniversitenin uygulama derslerinin işlendiği, antrenmanların yapıldığı ve diğer zamanlarda ise üniversite Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı bünyesinde etkinliklerde önceden randevu almak koşuluyla tesislerin öğrenciler için ücretsiz kullanıldığı alandır.

2.4.2.2.2.3. **Açık Spor Tesisleri**

Üniversite Rektörlük Kampüsü 4-5 yıllık bir geçmişe sahip olduğundan açık spor tesislerinin yapımı devam etmekte ve kampüs içerisinde 2 basketbol, 2 voleybol, 2 halı saha ve 5 kort tenisi sahası yapımı aşamasındadır. Bunun dışında, yapımı devam eden 1000 seyirci kapasiteli 8 kulvar atletizm pistinin bulunduğu futbol sahası 2013 yılı içerisinde bitirilecektir.

Eski kampüste ise, 2 voleybol, 1 basketbol ve 1 tribünsüz futbol sahası (toprak zemin) bulunmaktadır.

2.4.2.2.3. Nezeht Çeçen Konferans Salonu

İbrahim Çeçen Üniversitesi eski kampus alanında bulunmakla beraber, halen faal olarak çalıştırılmaktadır. Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı kontrolünde olan bu salon, 218 kişi kapasiteli olmakla beraber tiyatro, sinema, konferans, öğrenci topluluğu etkinlikleri vb. etkinlikler bu tesiste yapılmaktadır. Akademik dönemlerde salonun doluluk oranı çok yüksektir.

Bu tesislerin dışında tüm fakülte ve yüksekokullarda öğrenciler için masa tenisi masalarının olduğu kafeteryalar, İnternet bağlantılı bilgisayar laboratuvarları ve konferans salonları mevcuttur.

2.5. Rekreatyonel Kısıtlayıcılar ve İlgili Bazı Araştırmalar

Gürbüz'ün de⁷¹ ifade ettiği gibi, boş zaman aktivitelerine katılımın önündeki engelleyici faktörlerin belirlenmesi amacına yönelik yapılan çalışmalar temelde, bireylerin boş zaman aktivitelerine katılıma güdüleyen faktörlerin tespit edilmesi düşüncesi vardır. Bu sebepten dolayı birçok araştırmacı bireylerin katılımını engelleyen, kısıtlayan faktörleri belirlemek amacıyla çalışmalar yapmışlar ve yapılmaya da devam edecektir^{84,111,112}.

Crompton ve Kim¹¹³, bireylerin katılımı üzerinde olumsuz etkisi olan rekreatyonel kısıtlayıcıların belirlenmesi ile ilgili çalışmalar son 20-30 yılda artış gösterdiğini ifade etmişlerdir.

Örneğin; Crawford ve Godbey⁸⁶ yaptıkları çalışmada kısıtlayıcıları 3 grupta toplamıştır. Bunlar; bireyin psikolojik durumunu ve tavrını içeren içsel kısıtlayıcılar, birbirlerinden farklı karakteristik özelliklerinin çatışmasından kaynaklanan kişisel arası kısıtlayıcılar, kişilerin serbest zamanlarını değerlendirme şekli ile ilgili taleplerle rekreatyonel faaliyetlerin ve alanların uyumsuzluğu sonucu oluşan yapısal kısıtlayıcılardır.

Jackson¹¹⁴ ise yaptığı çalışmada rekreatyonel kısıtlayıcıları 2 grupta toplamıştır. Bunlar; içsel ve çevreden kaynaklanan kısıtlayıcılardır. İçsel

kısıtlayıcıları; kişisel beceri, yetenek, bilgi ve sağlık problemleri olarak, çevreden kaynaklanan kısıtlayıcıları ise; parasızlık, zaman ve ulaşım olarak belirtmiştir.

Crawford ve arkadaşları¹¹⁵yaptıkları çalışmada, rekreatif etkinliğe katılımı kısıtlayan faktörlerin içsel, kişilerarası ve yapısal kısıtlamalar olarak sınıflandırıldığı görülmektedir.

Carroll ve Alexandris⁸⁴rekreasyonel sportif aktivitelere katılım sıklıklarını ve spora katılımlarında engel oluşturan ve motive eden faktörleri algılama düzeylerini belirlemek amacıyla 502 katılımcıyla çalışma yapmış ve 3 temel sonuç ortaya çıkarmışlardır.

- Engellerin sınıflandırılması modeli, katılımcıların veya katılmayanların tahmin edilmesinde etken olmuştur,
- Bireyin ilgi eksikliği, bilgisinin olmaması ve zaman unsurları
- Bireyin motive olma düzeyi ile engelleri algılama düzeyi arasında negatif bir ilişki olduğudur.

Alexandris ve Carroll⁸⁴çalışmalarında, engellerin faktörlerinde demografik değişkenlere göre incelemesinde bulunmuş ve kadınların bireylerarası engeller boyutunda erkeklere göre daha çok etkilendiğini, eğitim seviyesi arttıkça engelleri algılama düzeyinin de yükseldiğini, evli ve bekar bireyler arasında zaman boyutunda engelleri algılama düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu ve yaş gruplarında engellerden etkilenme düzeylerinde anlamlı farklılıkların oluştuğunun sonucuna ulaşılmıştır.

Stodolska yaptığı çalışmada ise, kısıtlayıcıları durağan ve değişken kısıtlayıcılar olarak gruplandırılmıştır. Bununla beraber kısıtlayıcıların olumsuz etkileri farklı toplum ve kültürlerde aynı etkiyi verebildiğini ifade etmiştir¹¹⁶.

Gratton yaptığı çalışmalar sonucunda, bireyin rekreatif etkinliklere katılımında etkisi olabilecek bazı faktörleri sıralamış ve rekreasyonel etkinliklere katılımını belirleyen en önemli faktörün para olduğunu savunmuştur¹¹⁷. Burada

paradan kastedilen şey; spor tesislerine giriş ücreti, ulaşım ücreti, katılım anında tüketilen yiyecek-içeceğe verilecek ücret, malzeme kiralama ücreti, üyelik veya katılım ücreti ve malzeme için harcanan parayı bireyin karşılayabilme durumu olduğunu ifade etmiştir.

Hubbard ve Mannell tarafından yapılan çalışmanın amacı; Jackson ve arkadaşları¹¹⁹ tarafından geliştirilen modeli ve araştırmacılar tarafından geliştirilen modelin test edilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır¹¹⁸. 4 farklı şirkette çalışan toplam 184 katılımcıya 32 maddeden oluşan bir ölçek sunulmuş ve elde edilen verilerin kendi geliştirdikleri yeni modeli ve Jackson ve arkadaşları tarafından geliştirilen modeli desteklediği gözlemlenmiştir¹¹⁹. Ayrıca bireylerin engelleri algılama düzeyinin katılım sıklığındaki artışla birlikte azaldığı ve sağlıklı bir vücuda sahip olma ve zevk alma güdülerinin bu engelleri aşmada eten rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Johnson ve arkadaşlarının açık rekreasyon alanlarında yaptıkları çalışmada ise, kullanıcıların az paralarının olmasının onları etkileyen başlıca kısıtlayıcı olduğunu belirtmiştir. Çalışmada para önemli bir kısıtlayıcı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır¹²⁰.

Alexandris ve arkadaşları ise “spor motivasyon ölçeği” ile “boş zaman engelleri ölçeği”ni kullanmışlardır.Boş zaman aktivitelerine katılımın önünde engel oluşturan faktörlerin içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Sonuç olarak, bireyler arası engeller, yapısal engeller ve motivasyon arasında bir ilişkinin olmadığı ve tüm engeller alt boyutu ile dışsal motivasyon arasında da bir ilişkinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır¹²¹.

Crompton ve Kim çalışmalarında, ücretli rekreatif hizmeti veren işletmelerle ilgili olarak, zaman içinde fiyat artışının katılımı olumsuz etkilediği ve bunun önemli bir kısıtlayıcı olduğunu ve alan deneyimi fazla olan kullanıcıların kısıtlayıcılardan daha fazla etkilendiğini belirtmişlerdir¹¹³.

Haase ve arkadaşlarının yaptığı araştırmada, 23 ülkede öğrenim gören üniversite öğrencilerinin boş zamanlarında katıldıkları fiziksel aktiviteleri belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmaya 19298 öğrenci katılmış ve araştırma sonucunda, boş zamanlarda fiziksel aktivitelere katılma sıklığının kültürel durum ve ekonomik gelişmişlik düzeyine göre farklılaştığı ve katılım sıklığı ile katılımdan beklenen sağlıkla ilgili fayda arasında güçlü bir ilişki olduğunu tespit edilmiştir¹²².

Liechty ve arkadaşları ise, vücut görünümü, genel görünüş hakkındaki bireyin inancı ve boş zaman aktivitelerine katılım arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmalarında üniversitede okuyan kadın öğrenci ve annelerine “boş zaman engelleri ölçeği” ve “vücut görünümü değerlendirme ölçeği”ni kullanmışlardır. Sonuçlar incelendiğinde, vücut görünümünün ve bireyin genel görünümü hakkındaki fikirlerinin boş zaman aktivitelerine katılım için bir engel oluşturduğunu tespit edilmiştir. Ayrıca, annelerin vücut görünümü ve genel görünümü hakkındaki fikirleri ile kızlarının fikirleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu da belirlenmiştir¹¹¹.

Ülkemizde de engellerle ilgili son yıllarda araştırmalar yapılmaktadır. Örneğin, Karaküçük Ankara ilinde görev yapan öğretmenlerin zaman kullanımları ve boş zaman etkinliklerine yönelik eğilimlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğretmenlerin boş zaman etkinliklerine yeterince katılamama nedenlerinin etkinliklere katılmayı teşvik edici tesis, araç-gereç yeterli olmadığı, programların uymadığı, faaliyetlere yönlendirecek arkadaş ve sosyal teşvikler sahip olmadığı ve bulunduğu çevrenin bu tür faaliyetlere katılmaya engel olduğu sonucuna ulaşmıştır¹⁷.

Karaküçük ile aynı tarihler arasında yapılan diğer bir çalışma da, Koçak tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma lisans öğrencileri (314), akademik personel (60) ve idari personelin (71) boş zamanlarında neden fiziksel aktivitelere katılmadıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, tüm gruplar için “zamanın azlığı” faktörü birinci sıradaki engel olarak görülürken

öğrenciler için “ders programının yoğun olması”, idari ve akademik personel için ise “tembellik” faktörü ikinci sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır⁸⁹.

Oktik, 230 üniversite öğrencisinin boş zaman tutum ve davranışlarını araştırmış ve engel olarak ilk sırada, kent ortamının boş zamanlarını değerlendirmek için yeterince uygun olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır¹²³.

Güngörmüş’ün (2006) Ankara’daki beden eğitimi ve spor yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının boş zamanlarını değerlendirme biçimlerinin araştırılması konulu çalışmasında akademisyenlerin en büyük engelinin maddi yetersizlik ve çalışma tempolarının yoğunluğu olduğu tespit edilmiştir¹²⁴.

Özdilek ve arkadaşları tarafından Dumlupınar ile Sakarya Üniversiteleri öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri üzerine yapılan çalışmada, öğrencilerin özellikle ekonomik yetersizlikler başta olmak üzere; bu faaliyetlere katılabilecekleri tesislerin, programların ve rehberlik yapacak uzman insanların kısıtlı olması gibi sebepler sonucunda bunu gerçekleştiremediklerini belirtmişlerdir¹²⁵.

Demirel ve Harmandar’ın üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi konulu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların boş zaman aktivitelerine katılımdaki en büyük engel olarak sosyal ortam ve bilgi eksikliğini gördükleri, bunu ise tesis/hizmet/ulaşım ve birey psikolojisi faktörlerinin takip ettiği ortaya çıkmıştır¹²⁶.

Faik ve Lapa’nın Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin gelire ve gelinen yerleşim birimine göre rekreatif etkinliklere katılma ve katılmama nedenlerinin değerlendirilmesi konulu araştırmasına, 695 erkek ve 443 kadın olmak üzere toplam 1138 araştırmacı katılmıştır. Çalışma sonucuna göre, öğrencilerin büyükşehir/şehir veya ilçe/kasaba/köyden gelmeleri de rekreatif etkinliklere katıl(a)mamalarını etkilediği görülmüştür. Bu daha çok ilçe/kasaba/köyden gelen

öğrencilerin etkinliklere katılmak istediklerini ancak derslerin yoğun olması, etkinlik gün ve saatlerinin uygun olmaması, etkinliklerin derslerle çakışması ve yeterli paralarının olmaması sebebiyle katılamadıkları anlamına gelmektedir¹²⁷.

Gürbüz, Karaküçük ve arkadaşları yaptıkları “Ankara İlindeki bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılımındaki engellerin belirlenmesi” konulu çalışmada 2531 kişinin katıldığı araştırma yapmışlardır. Bireyleri rekreasyonel aktivitelere katılımlarını engelleyen 3 temel faktörün olduğunu belirtmişlerdir. Bunların sırasıyla “tesis/hizmet ve ulaşım”, “bilgi eksikliği ve sosyal ortam” ve “zaman” olduğunu vurgulamışlardır¹²⁸.

Gürbüz, Yenel ve arkadaşları yaptıkları çalışmada birey psikolojisi, sosyal ortam ve bilgi eksikliği, arkadaş eksikliği ve ilgi eksikliği alt boyutlarında düşük eğitim düzeyindeki bireylerin daha yüksek ortalama puana sahip olduğunu yani bu faktörlerden daha çok etkilendiğini ortaya koymuştur¹²⁹.

Tolukan, özel yetenek sınavı sonuçlarına göre üniversiteyi kazanan öğrencilerin, rekreasyonel katılımlarında engel olabilecek faktörlerin belirlenmesi ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıf değişkenlerine göre boş zamanları değerlendirmede bir farklılığın gözükmediği bölüm değişkenlerine göre beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin resim ve müzik eğitimi bölümü öğrencilerine göre boş zamanlarını değerlendirmede daha az güçlük çektiği, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmedeki çektiği güçlük değişkenine göre ise, boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çektiğini söyleyen öğrencilerin birey psikolojisi alt boyutunda sıkıntı yaşadıkları, boş zamanlarını değerlendirmede engel yaşamayan öğrencilerin ise boş zamanları değerlendirmeye ilgili yapılan faaliyetlerde daha başarılı oldukları tespit edilmiştir¹³⁰.

Tütüncü ve arkadaşları, “üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen unsurların analizi” konulu araştırmalarında Dokuz Eylül Üniversitesi fakülte ve yüksek okullarında okuyan 946 öğrenciye ulaşılmıştır. Çalışmanın sonucunda, rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen

unsurların yedi boyut altında oluştuğu tespit edilmiştir. Bunlar; “fizyolojik özellikler”, “alanların durumu”, “negatif içsel deneyimler”, “ekonomik durum”, “yan nedenler”, “organizasyonel unsurlar” ve ruhsal nedenler olarak belirlenmiştir. alışmalarında, rekreasyonel faaliyetlere katılımı etkileyen faktörlerin iyileştirilmesinde, çevresel ve içsel faktörlerin birlikte dikkate alınması, pratikte de rekreasyon faaliyetlerine katkı sağlamaya yardımcı olacağı savunulmaktadır¹³¹.

Özşaker’in “gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılamama nedenleri üzerine bir inceleme” konulu araştırma, niversite gençliğinin cinsiyetleri bakımından serbest zamanlarını engelleyen faktörler arasındaki alt boyutlarından bireysel psikoloji, bilgi eksikliği ve zaman alt boyutunda bayanların lehine anlamlı farklılık bulunmuş ancak ilgi eksikliği, arkadaş eksikliği, tesis/hizmet alt boyutlarında ise anlamlı farklılığa rastlanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca niversite ğrencilerinin bölüm ve sınıf değişkenine göre alt boyutlara ilişkin ANOVA testi sonuçlarına göre ise bölümler ve sınıflar arasında anlamlı farklılığa rastlanılmadığı ortaya ıkmıřtır¹³².

Temir ve Gürbüz “rekreasyonel aktiviteler katılımlarının önündeki engellerin incelenmesi” konulu araştırmalarında, Kırşehir ilindeki farklı eğitim düzeyindeki ğrenci ve okul çalışanlarının rekreasyonel aktiviteler katılımlarında engel teşkil eden durumların belirlenmesi için 300 kişilik bir gruba ölçek uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda ise, katılımcıların rekreasyonel aktiviteler katılımlarındaki zaman faktörünün ilk sırada yer aldığı buna karşın ilgi eksikliği faktörünün en alt sırada yer aldığı ortaya ıkmıřtır¹³³.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde 2012-2013 öğretim yılında öğrenim gören lisans öğrencileri, örneklem grubunu ise İslami İlimler Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ve Eğitim Fakültesi'n de normal ve ikinci öğretim öğrencileri içerisinde tesadüfi örneklem metodu ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 490 birey oluşturmuştur.

Örneklem grubunun belirlenmesinde, normal ve ikinci öğretimleri olan, özel yetenekle öğrenci alınan bölümlerde eğitim görmeyen üniversite öğrencilerinin olması dikkate alınmıştır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, katılımcılarının demografik bilgilerini tanımlamaya yönelik sorulara, ikinci bölümde rekreasyonel eğilimlerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiş ve üçüncü bölümde ise Alexandris ve Carrol⁸⁴ tarafından geliştirilen, toplam 6 alt boyut ve 27 maddeden oluşan "Boş Zaman Engelleri" ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Türk Toplumunu için geçerlik ve güvenirlik çalışması ise Karaküçük ve Gürbüz¹³⁴ tarafından yapılmıştır. Ölçek, bireyleri Boş Zaman Engellerini belirlemeye iten, (1) "zaman ve ilgi eksikliği", (2) "birey psikolojisi", (3) "bilgi eksikliği", (4) "ulaşım sorunu", (5) "tesis yetersizliği" ve (6) "arkadaş eksikliği" gibi 6 alt boyuttu ölçmeye yönelik 27 maddeden oluşmaktadır. Bireylerin Boş Zaman Engelleri, "Kesinlikle Önemsiz (1)" ve "Önemsiz (2)", "Önemli (3)", ve "Çok Önemli (4)" şeklinde 4'lü likert tipi ölçek üzerinde değerlendirilmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı, belirlenen bölümlerdeki öğrencilere derslerin başlangıcında rahatsız olmamaları ve anketteki sorulara içtenlikle cevap

vermelerini sağlamak amacıyla dinlendikleri zamanlarında (kafeterya, bahçe vb. yerlerde dinlenir iken, sınıf ortamına alınarak) anketlerin uygulanması sağlanmıştır. Anketlerin uygulanması ve toplanması aşamasında gizlilik ilkesine bağlı kalmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amacında yer alan alt problemlere uygun olarak toplanan veriler, kontrol edilmiş ve elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır. Egzersiz katılımcılarından geri dönen anketlerden 38 tanesi eksik ve yanlış doldurulduğu için işleme alınmamış ve 490 anket değerlendirilmiştir. Kaydedilen verilerin çözümlenmesinde ise SPSS (Statistical Package for Social Sciences 15.0) programından faydalanılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinin cinsiyet, öğretim türü ve sınıflara göre yapılan karşılaştırmasında Anova ve bağımsız iki örnek t testi uygulanmış olup, bu uygulama sonucu anlamlı bulunan farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Duncan testi yapılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ölçeğin alt boyutlarını ortaya çıkarabilmek için faktör analizi uygulanmış ve faktör analizinde varimax eksen döndürmeli temel bileşenler analizi yöntemi uygulanmıştır. Anketin iç tutarlılığını test etmek için faktör analizi sonucunda belirlenmiş olan alt boyutlara ve toplam ölçeğe Cronbach's Alfa iç tutarlılık testi uygulanmıştır.

Ayrıca alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme kriterleri incelendiğinde; $0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir, $0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir, $0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise oldukça güvenilir, $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Varimax eksen döndürmeli temel bileşenler analizi sonucu 6 faktör tespit edilmiştir. Tespit edilen faktörlerin ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %53.91'dir. "Zaman ve ilgi eksikliği" 21, 22, 23, 24, 25, 26 ve 27. maddelerden, "birey psikolojisi" 1, 2, 3, 4, 5 ve 6. maddelerden, "bilgi eksikliği" 7, 8 ve 9.

maddelerden, “ulaşım sorunu” 14, 15, 16 ve 17. maddelerden, “tesis yetersizliği” 10, 11, 12 ve 13. maddelerden ve “arkadaş eksikliği” ise 18, 19 ve 20. maddelerden oluşmuştur. Faktörlerin Cronbach’s Alpha iç tutarlılık değerleri ilk faktör için 0.761, ikinci faktör için 0.798, üçüncü faktör için 0.756, dördüncü faktör için 0.699, beşinci faktör için 0.668 ve 6. faktör için 0.651 olarak tespit edilmiştir. Toplam ölçeğin Cronbach’s Alpha iç tutarlılık değeri 0.864 çıkmıştır.

Tablo 2. KMO ve Barlett Küresellik Testi Tablosu

KMO ve Barlett Küresellik Testi Tablosu		
Kaiser- Meyer- Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçümü		0.816
Barlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-kare	4019.90
	sd	351
	Anlamlılık	.000

Barlett Küresellik Testi anlamlı ($p < .001$) ve KMO testi sonucu 0.80 çıkmıştır. Yani faktör analizi uygulamak son derece önemlidir.

Tablo 3. Boş Zaman Engelleri Ölçeğinin Faktör Yükleri

FAKTÖR 1 ZAMAN VE İLGİ EKSİKLİĞİ	
Madde 21 İş çalışma zamanının yoğun olması.	0.505
Madde 22 Aile için zaman ayırmak zorunda olmak.	0.471
Madde 23 Sosyal etkinlikler için zaman ayırmak zorunda olmak.	0.571
Madde 24 Program zamanlarının uygun olmaması	0.523
Madde 25 Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek	0.696
Madde 26 İlgili olmamak	0.684
Madde 27 Rutin programı bozmak istememek	0.714
FAKTÖR 2 BİREY PSİKOLOJİSİ	
Madde 1 Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi	0.744
Madde 2 Kendini yorgun hissetmek	0.781
Madde 3 Sakatlanmaktan korkmak	0.642
Madde 4 Sağlık problemleri	0.637
Madde 5 Kendini güvende hissetmemek	0.577
Madde 6 Sosyal ortamlarda mutlu olmamak	0.454

FAKTÖR 3 BİLGİ EKSİKLİĞİ	
Madde 7 Nereden öğreneceğini bilmemek	0.758
Madde 8 Nerede katılacağını bilmemek	0.770
Madde 9 Öğretecek kimsenin olmaması	0.668
FAKTÖR 4 ULAŞIM SORUNU	
Madde 14 Eve yakın imkânların olmaması	0.683
Madde 15 Ulaşımın zaman alması	0.749
Madde 16 Arabamın olmaması	0.717
Madde 17 Yeteri kadar paranın olmaması	0.592
FAKTÖR 5 TESİS YETERSİZLİĞİ	
Madde 10 Tesis donanımının yetersiz olması	0.748
Madde 11 Tesislerin yetersiz olması	0.790
Madde 12 Tesislerin kalabalık olması	0.573
Madde 13 Sunulan hizmetleri beğenmemek	0.433
FAKTÖR 6 ARKADAŞ EKSİKLİĞİ	
Madde 18 Arkadaşlarımın zamanının olmaması	0.661
Madde 19 Beraber katılacak kimsenin olmaması	0.821
Madde 20 Arkadaşlarımın bu tür etkinliklere katılmaktan hoşlanmaması	0.710

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu bölümde araştırma grubunun demografik verilerine ilişkin değişkenlere ait bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgilerin Dağılımı

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Erkek	239	48.8
	Kadın	251	51.2
	Toplam	490	100.0
Sınıf	1	104	21.2
	2	142	29.0
	3	151	30.8
	4	93	19.0
	Toplam	490	100.0
Öğrenim Durumu	Normal Öğretim	262	53.5
	İkinci Öğretim	228	46.5
	Toplam	490	100.0
Akademik Durumu	Düşük	64	13.1
	Orta	365	74.5
	Yüksek	61	12.4
	Toplam	490	100.0
Fakülte	İslami İlimler Fakültesi	60	12.2
	Fen Edebiyat Fakültesi	136	27.8
	Eğitim Fakültesi	294	60.0
	Toplam	490	100.0
Refah Düzeyi	Çok Kötü /Kötü	69	14.1
	Normal	303	61.8
	İyi/Çok İyi	118	24.1
	Toplam	490	100.0

Tablo 4'deki dağılım incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %51.2'sinin kadın, %30.8'inin 3. sınıfta okuduğu, %53.5'inin normal öğretimde öğrenim gördüğü, %74.5'inin akademik durumunun orta olduğu, %60.0'ının Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gördüğü, %61.8'inin refah düzeyinin orta seviyede olduğu ve %39.8'inin ise arkadaşlarıyla/yalnız ikamet ettiği görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Yaşamlarını Geçirdiği Alanlara İlişkin Dağılımları

Yaşamınızı Geçirdiğiniz Alanlar	f	%
Köy/Kasaba	131	26.7
Şehir	308	62.9
Büyükşehir	51	10.4
Toplam	490	100.0

Tablo 5’deki verilere göre, katılımcıların %62.9’unun yaşamını en çok şehirde geçirdiği görülürken, %10.4’ünün ise büyükşehirde yaşadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların İkamet Ettikleri Yerlere İlişkin Bilgiler

İkamet Ettiğiniz Yer	f	%
Ailemle	132	26.9
Arkadaşımla/Yalnız	195	39.8
Yurtta	163	33.3
Toplam	490	100.0

Tablo 6’ya bakıldığında, katılımcıların %39.8’inin İlde arkadaşıyla veya yalnız ikamet ettiği, %33.3’ünün yurtlarda kaldıkları görülürken, ailesiyle beraber yaşayanların oranı ise %26.9’dur.

4.2. Katılımcıların Boş Zaman İmkanları ve Rekreatif Eğilimlerine İlişkin Bilgiler

Bu bölümde araştırma grubunun boş zamanlarına ait kişisel bilgilere ve sahip oldukları boş zamanlarındaki rekreatif eğilimlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Haftalık Boş Zaman Sürelerine İlişkin Dağılımları

Haftalık Boş Zaman Süreleri	f	%
1-5 saat	88	18.0
6-10 saat	204	41.6
11-15 saat	110	22.4
16 ≥ saat	88	18.0
Toplam	490	100

Tablo 7’deki verilere göre, katılımcıların %41.6’sının haftalık 6-10 saat boş zaman imkanları oldukları görülürken, haftalık 1-5 saat ve 16≥ saat boş zamanı olanların oranı ise %18.0’dır.

Tablo 8. Katılımcıların Boş Zamanları Değerlendirmede Güçlük Çekme Türlerine İlişkin Dağılımları

Boş Zamanları Değerlendirmede Güçlük Çekme Durumu	f	%
Her Zaman	92	18.8
Bazen	348	71.0
Hiçbir Zaman	50	10.2
Toplam	490	100.0

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların %71.0'inin boş zamanları değerlendirmede “bazen” güçlük çektiği, %18.8'inin “her zaman” güçlük çektiği ve %10.2'inin ise boş zamanlarını değerlendirmede “hiçbir zaman” güçlük çekmediği tespit edilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Üniversitedeki Rekreatif Alanların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Üniversitedeki Rekreatif Alanların Yeterliliği	f	%
Kesinlikle Yetersiz	128	26.1
Yetersiz	150	30.6
Normal	178	36.3
Yeterli	31	6.4
Kesinlikle Yeterli	3	.6
Toplam	490	100.0

Tablo 9'daki verilere göre, katılımcıların %56.7'sinin üniversitenin rekreatif alanlarının yeterliliğini “kesinlikle yetersiz-yetersiz” buldukları görülürken, “normal-yeterli-kesinlikle yeterli” olduğunu ifade edenlerin oranı ise %43.3'dür.

Tablo 10. Katılımcıların Üniversite Tesislerini Kullanım Sıklığına (Haftalık) İlişkin Bilgiler

Üniversite Tesislerini Kullanım Sıklığı (Haftalık)	f	%
1-5 saat	342	69.8
6-10 saat	104	21.2
11-15 saat	38	7.8
16 ≥ saat	6	1.2
Toplam	490	100.0

Tablo 10'daki verilere göre, katılımcıların %69.8'inin üniversite tesislerini haftada 1-5 saat, %1.2'sinin ise haftada $16 \geq$ saat kullandığı tespit edilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların İldeki Rekreatif Alanların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

İldeki Rekreatif Alanların Yeterliliği	f	%
Kesinlikle Yetersiz	178	36.3
Yetersiz	188	38.4
Normal	96	19.6
Yeterli	22	4.5
Kesinlikle Yeterli	6	1.2
Toplam	490	100.0

Tablo 11'deki verilere göre, katılımcıların %74.7'sinin ilin rekreatif alanlarının yeterliliğini “kesinlikle yetersiz-yetersiz” buldukları görülürken, “normal-yeterli-kesinlikle yeterli” olduğunu ifade edenlerin oranı ise %25.3'dür.

Tablo 12. Katılımcıların İldeki Tesislerini Kullanım Sıklığına (Haftalık) İlişkin Bilgiler

İlinizin Tesislerini Kullanım Sıklığı (Haftalık)	f	%
1-5 saat	286	58.4
6-10 saat	158	32.2
11-15 saat	34	7.0
$16 \geq$ saat	12	2.4
Toplam	490	100.0

Tablo 12'deki verilere göre, katılımcıların %58.4'ünün il tesislerini haftada 1-5 saat, %2.4'ünün ise haftada $16 \geq$ saat kullandığı tespit edilmiştir.

Tablo 13. Katılımcıların Boş Zamanlarını Değerlendirdikleri Yerlere İlişkin Bilgiler

Boş Zamanlarınızı Değerlendirdiğiniz Yereler	f	%
Kampus İçinde	76	15.5
Kampus Dışında	414	84.5
Toplam	490	100.0

Tablo 13’deki verilere göre, katılımcıların %84.5’inin boş zamanlarını kampus dışında değerlendirdiği, %15.5’inin ise boş zamanlarını üniversite kampüsünde değerlendirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdiklerine İlişkin Dağılımları

Boş Zamanların Nasıl Değerlendirildiği	f	%
Fiziksel Etkinliklere Katılarak	137	28.0
Sosyal Etkinliklere Katılarak	272	55.5
Kültürel Etkinliklere Katılarak	135	27.6
Dinlenerek	103	21.0

N= 647

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, katılımcıların boş zamanlarını %55.5’inin “sosyal etkinliklere katılarak” değerlendirdiği görülürken “dinlenerek” değerlendiren katılımcıların oranı ise %21.0’dır.

4.3. Katılımcıların Egzersize Güdülenmede Etkin Olan Faktörlerin Sıralaması ile Bazı Değişkenlere Göre Analiz Sonuçları

Bu bölümde, araştırma grubunun rekreasyonel etkinliklere katılımı engelleyen (a) zaman ve ilgi eksikliği,(b) birey psikolojisi,(c) bilgi eksikliği, (d) ulaşım sorunu,(e) tesis yetersizliği, (f) arkadaş eksikliği alt boyutlarına ilişkin puanlarına ve bu puanların bazı demografik değişkenlere (cinsiyet, öğretim türü ve sınıflara) göre yapılan istatistiksel değerlendirmelere ilişkin bulgulara

yerverilmiştir.

Tablo 15. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Cinsiyete İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Erkek	239	2.56	0.041	2.321	0.021
Kadın	251	2.42	0.042		

Zaman ve ilgi eksikliği bakımından erkeklerle kadınlar arasında anlamlı fark vardır ($p=0.045$).

Tablo 16. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Testi Sonuçları

Sınıf	n	ortalama	Sh	F	p-değeri
1	104	2.35	0.069	2.83	0.038
2	141	2.53	0.051		
3	151	2.57	0.053		
4	93	2.46	0.064		

Zaman ve ilgi eksikliği bakımından sınıflar arasında farklılık bulunmaktadır ($p=0.038$). Farklılığa sebep olan grupların belirlenmesi için aşağıdaki tablodan yararlanılır.

Tablo 17. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Duncan Testi Sonuçları

Sınıf	n	Subsetforalpha = 0.05	
		1	2
1	104	2,3462	
4	93	2,4562	2,4562
2	141		2,5339
3	151		2,5714
Sig.		,192	,199

Yukarıdaki tablodan görüldüğü gibi, 1. sınıfla 2. sınıf ve 1. sınıfla 3. sınıf arasında farklılık bulunmaktadır. 2. sınıf ve 3. sınıftaki öğrencilerin zaman ve ilgi eksikliği bakımından 1. sınıflara nazaran daha etkili çıkmıştır.

Tablo 18. Katılımcıların Zaman ve İlgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Öğretim türü	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Normal Öğretim	262	2.44	0.040		
İkinci Öğretim	228	2.57	0.043	-2.18	0.029

Zaman ve ilgi eksikliği bakımından öğretim türü arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0.029).

Tablo 19. Katılımcıların Birey Psikolojisi Alt Boyutunun Cinsiyete İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Erkek	239	2.60	0.048		
Kadın	251	2.42	0.047	2.64	0.009

Birey psikolojisi bakımından kadınlar ve erkekler arasında çok anlamlı

düzeyde farklılık vardır ($p=0.009$).

Tablo 20. Katılımcıların Birey Psikolojisi Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları

Sınıf	n	ortalama	Sh	F	p-değeri
1	104	2.47	0.083		
2	141	2.48	0.060	0.83	0.480
3	151	2.59	0.058		
4	93	2.47	0.077		

Birey psikolojisi bakımından sınıflar arasında hiçbir farklılık bulunmamaktadır ($p=0.480$).

Tablo 21. Katılımcıların Birey Psikolojisi Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Öğretim türü	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Normal Öğretim	262	2.51	0.048	0.080	0.937
İkinci Öğretim	228	2.50	0.048		

Birey psikolojisi bakımından öğretim türü arasında önemli farklılık çıkmamıştır ($p=0.937$).

Tablo 22. Katılımcıların Bilgi Eksikliği Alt Boyutunun Cinsiyete İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Erkek	239	2.76	0.051	1.54	0.125
Kadın	251	2.66	0.053		

Tablo 22 incelendiğinde, kadın ve erkeklerde bilgi eksikliği alt boyutunun cinsiyete ilişkin olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.125$).

Tablo 23. Katılımcıların Bilgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları

Sınıf	n	ortalama	Sh	F	p-değeri
1	104	2.61	0.093		
2	141	2.70	0.059	0.81	0.490
3	151	2.77	0.068		
4	93	2.69	0.081		

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, araştırma grubunun bilgi eksikliği alt boyutunda öğrenim gördükleri sınıflar arasında farklılık görülmemektedir (p=0.49).

Tablo 24. Katılımcıların Bilgi Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Öğretim türü	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Normal Öğretim	262	2.71	0.053	0.231	0.817
İkinci Öğretim	228	2.69	0.050		

Bu faktör bakımından öğretim türü arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p=0.817).

Tablo 25. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Cinsiyetlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Erkek	239	2.71	0.046	0.20	0.842
Kadın	251	2.69	0.052		

Kadın ve erkeklerde ulaşım sorunu faktörü bakımından anlamlı farklılık yoktur (p=0.842).

Tablo 26. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları

Sınıf	n	ortalama	Sh	F	p-değeri
1	104	2.48	0.081		
2	141	2.73	0.064	3.75	0.011
3	151	2.78	0.061		
4	93	2.76	0.075		

Ulaşım sorunu bakımından sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0.011).

Tablo 27. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Duncan Testi Sonuçları

Sınıf	n	Subsetforalpha = 0.05	
		1	2
1	104	2,4808	
2	142		2,7342
4	93		2,7634
3	151		2,7831
Sig.		1,000	,648

Yukardaki tabloya göre, 1. sınıflarla diğer sınıflar arasında farklılık görülmektedir. 2., 3. ve 4. sınıflar aynı oranda ve yüksek derecede ulaşım sorununu önemsemektedirler. 1. sınıflarda bu sorunu önemsemekte fakat diğer sınıflara nazaran daha az önemsemektedirler.

Tablo 28. Katılımcıların Ulaşım Sorunu Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Öğretim türü	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Normal Öğretim	262	2.73	0.050	0.772	0.44
İkinci Öğretim	228	2.67	0.048		

Tablo 28'e bakıldığında, ulaşım sorunalt boyutunun öğrenim türlerine ilişkin olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0.44$).

Tablo 29. Katılımcıların Tesis Yetersizliği Alt Boyutunun Cinsiyetlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Erkek	239	2.84	0.045	-0.95	0.342
Kadın	251	2.90	0.044		

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, katılımcıların tesis yetersizliği alt boyutunun cinsiyetlerine ilişkin anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.342$).

Tablo 30. Katılımcıların Tesis Yetersizliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları

Sınıf	n	ortalama	Sh	F	p-değeri
1	104	2.76	0.071	2.51	0.058
2	141	2.81	0.060		
3	151	2.97	0.050		
4	93	2.93	0.074		

Tesis yetersizliği bakımından sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0.058$).

Tablo 31. Katılımcıların Tesis Yetersizliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Öğretim türü	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Normal Öğretim	262	2.866	0.043	-0.102	0.919
İkinci Öğretim	228	2.872	0.046		

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, tesis yetersizliği faktörü bakımından öğretim türü arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0.919$).

Tablo 32. Katılımcıların Arkadaş Eksikliği Alt Boyutunun Cinsiyetlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Erkek	239	2.45	0.051	0.22	0.826
Kadın	251	2.44	0.045		

Tablo 31'e bakıldığında, arkadaş eksikliği alt boyutunun cinsiyete ilişkin olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p=0.826$).

Tablo 33. Katılımcıların Arkadaş Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Gördükleri Sınıflara İlişkin Anova Test Sonuçları

Sınıf	n	ortalama	Sh	F	p-değeri
1	104	2.38	0.080	0.63	0.596
2	141	2.42	0.064		
3	151	2.50	0.057		
4	93	2.46	0.076		

Tablo 32 incelendiğinde, arkadaş eksikliği alt boyutunun öğrenim gördükleri sınıflara ilişkin sınıflar arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.596$).

Tablo 34. Katılımcıların Arkadaş Eksikliği Alt Boyutunun Öğrenim Türlerine İlişkin Bağımsız İki Örnek t Testi Sonuçları

Öğretim türü	n	ortalama	Sh	t	p-değeri
Normal Öğretim	262	2.41	0.046	-1.17	0.241
İkinci Öğretim	228	2.49	0.050		

Tablo 33 incelendiğinde, arkadaş eksikliği bakımından öğretim türü arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.241$).

5. TARTIŞMA

Araştırma grubunun %41.6'sının haftalık 6-10 saat boş zaman imkanları oldukları görülürken, haftalık 1-5 saat ve $16 \geq$ saat boş zamanı olanların oranı ise %18.0'dir (Tablo 7). Rekreatif aktivitelere katılımın insan yaşamında çok önemli bir yere sahip olduğunun belirlenmesine rağmen, günümüzde pek çok bireyin rekreatif amaçlı fiziksel aktiviteye ya hiç ya da yeterli düzeyde katılmadığını ortaya koymaktadır. Bazı araştırmalar boş zamanlarında hiçbir faaliyetle uğraşmayan ve sıkılan insanların, sağlık açısından zararlı birtakım davranışlara yöneldiklerini (sigara, alkol vb.) ve daha düşük fiziksel ve mental sağlık düzeyine sahip olduklarını göstermektedir¹³⁵.

Sonuçlar incelendiğinde, araştırma grubunun %89.8'inin boş zamanları değerlendirmede "bazen-her zaman" güçlük çektiği tespit edilmiştir (Tablo 8). Tolukan yaptığı araştırmada, katılımcıların büyük oranının sahip olduğu boş zaman süresinin yetersiz olduğu ve boş zamanları değerlendirmede güçlük çektiği görülmüştür¹³⁰. Bu sonuç çalışmamızla paralellik taşımaktadır. Burada engel olarak görülen önemli unsurlarda birisi zaman faktörüdür. Ancak, yapılan çalışmalarda yaş ilerledikçe zaman faktörünün daha fazla engel olacak bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Jackson'a göre yaş arttıkça zaman faktörü rekreatif aktivitelere katılım için önemli bir engel oluşturmaktadır¹¹⁹. Torkildsen'de yaş faktörünün bireylerin rekreatif etkinliklere katılımlarında önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmekte ve bireyler yaşlandıkça rekreatif etkinliklere katılımlarının da azalacağını savunmaktadır⁴⁷. Alexandris ve Carroll yaptıkları çalışmada da benzer sonuç çıkmış ve 18-25 yaş grubunda yer alan bireylerin rekreatif etkinliklere katılımlarında daha yüksek yaş gruplarına göre para faktöründen daha fazla etkilendiklerini belirlemiştir⁸⁴. Üniversite gençliği üzerine yapılmış araştırmalar incelendiğinde, gençliğin büyük bir çoğunluğunun boş zamanlarını nasıl geçireceklerini bilemedikleri ya da pasif etkinliklerle geçirdikleri, ancak imkân olması halinde de birçok aktif etkinliklere katılmaya istekli oldukları ortaya çıkmaktadır³².

Güngörmüş'ün bakıldığında, katılımcılardan sahip olduğu boş zaman süresini “yetersiz” ve “kesinlikle yetersiz” olarak ifade edenlerin oranının (%31.4) diğerlerine göre daha düşük düzeyde olduğu anlaşılmıştır³². Bu sonuç, çalışmamızla örtüşmediği şeklinde görünse de, Güngörmüş'ün örneklem grubunun Ankara İl'inde ve rekreasyonel egzersizlere katılan bireyler olması nedeniyle, böyle bir sonucun çıkması muhtemeldir. Yani bilinçli bireyler hem boş zamanlarının farkındalığı hem de boş zaman aktivitelerini planlamaları sayesinde bu tarz engellerle karşılaşmazlar şeklinde yorumlayabiliriz.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler hem üniversite(%56.7) hem de İlin rekreasyonel alanlarını (%74.7) yetersiz olduğunu ifade etmiş ve bu alanlardan ise yoğunlukla haftada 1-5 saat yararlandıkları (üniversite %69.8; İlin tesislerinden yararlanma: %58.4) anlaşılmaktadır (Tablo 9-10-11-12).Ayrıca buna ek olarak; öğrencilerin %84.5'inin boş zamanlarını kampüs dışında değerlendirdiği ve boş zamanların daha çok “sosyal etkinliklere katılarak” (%55.5) değerlendirildiği görülmektedir (Tablo 13-14). Toplumun boş zamanlarındaki davranışlarının incelenmesinde rekreasyonel alanlar ve aktiviteler açısından kullanıcı tercihleri ile kullanımların yeterliliği, rekreasyonel eylemlere katılım düzeyleri ve dışa vurulmamış rekreasyonel eğilimlerin araştırılması gerekir. Rekreasyonel alanların, çevre kalitesini artırma, estetik mekân sağlama yanı sıra, kent ekolojisine de pek çok faydaları bulunmaktadır. Kent insanının yalnız zihinsel ve fiziksel sağlığının gelişmesinde değil, dinlenirken eğlenme ve sosyalleşme ortamı yarattığı için değerlidir. Rekreasyonel alanların birim alan büyüklükleri, potansiyel kullanıcı sayısına, kullanım sıklığına, barındırdığı işlev çeşitliliğine, toplumun sosyal taşıma kapasitesine ve alanının ekolojik taşıma kapasitesine bağlı olarak değişir. Bunlardan son etmen dışında diğerleri toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı ile doğrudan ilişkilidir¹³⁶. Üniversitenin yeni olduğu dikkate alınarak; yakın gelecekteki yapılmakta olan ve yapılacak tesislerle beraber öğrencilerin bu tesislerden faydalanma sıklığının hızlı bir şekilde artacağı ve rekreasyonel engellerin hızlı bir şekilde azalacağı söylenebilir.

Zaman ve ilgi eksikliği bakımından erkeklerle kadınlar arasında anlamlı fark vardır ($p=0.045$). Yani erkekler kadınlara nazaran boş zamanlarını değerlendirme konusunda pek ilgi duymadıkları anlaşılmaktadır. Birçok araştırmada, boş zaman faaliyetlerine katılmada erkek ve kadınlar arasında önemli farklılıklar olduğu ve boş zaman faaliyetlerine katılmada kadınlar erkeklere oranla daha fazla engelle karşılaştığı tespit edilmiştir. Kadınlar, boş zaman faaliyetlerine katılabilmek için kendilerine yeteri kadar fırsat verilmediğine inanmakta, boş zaman faaliyetlerine katılmak için ailelerinden yeteri kadar destek alamadıkları da ifade edilmiştir¹³⁷⁻¹³⁹. Çalışmamızın diğer çalışmalardan farklı olarak kadınların lehine zaman ve ilgi eksikliği faktörünün daha az düzeyde bir engel olarak çıkmasının, çalışma grubunun üniversite öğrencisi olmasından hareketle yukarıda ifade edilen aile baskısı vb. durumlardan kurtulan kadınların özgürce seçebileceği etkinlikleri daha fazla önemsendiği ve bu etkinliklere hem ilgilerinin hem de zamanlarını yönlendirmede daha avantajlı olmaları durumu ortaya çıkmaktadır. Farklı bir ifadeyle, çeşitli stresör etkilerden ve baskılardan kurtulan bireyler boş zaman engellerini çözümleyebilecek niteliktedirler diyebiliriz.

Zaman ve ilgi eksikliği bakımından sınıflar arasında farklılık bulunmaktadır ($p=0.038$). Sınıflar arasındaki farklılık ise 1. sınıf öğrencilerinin üst sınıflara göre engellerden daha az etkilendikleri tespit edilmiştir. Tolukan'ın yaptığı çalışmada, öğrencilerinin sınıflarına göre alt boyutlara ilişkin ANOVA testi sonuçlarına göre hiçbir alt boyutta sınıflar arasında farklılık gözlenmemiştir. Sonuçlarımız Tolukan'ın yaptığı çalışmasıyla örtüşmemektedir¹³⁰. Ancak, Crompton ve Kim çalışmalarında ise, alan deneyimi fazla olan kullanıcıların kısıtlayıcılardan daha fazla etkilendiğini belirtmişlerdir¹¹³. Bu sonuç çalışmamızla paralellik taşımaktadır. Yani, 1. sınıf öğrencilerinin İli ve üniversiteyi yeni tanımları nedeniyle kısıtlayıcılardan daha az etkilendiği söylenebilir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, zaman ve ilgi eksikliği bakımından öğretim türü arasında da anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0.029$). Yani ikinci öğretim gören öğrenciler gündüz öğretim gören öğrencilere nazaran daha fazla önemsemektedirler ve bu faktör onlar için önemli bir

kısıtlayıcıdır. Buda beklenen bir durumdur. Çünkü ikinci öğretimde eğitim gören öğrenciler boş zamanlarını değerlendirilmede boş zaman sıkıntısı çekiyor olabilirler. Üniversitenin bu durumu ortadan kaldıracabilecek tedbirlerin alması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen bulgular, birey psikolojisi alt boyutuna ilişkin kadınlar lehine erkeklere göre farklılığın daha yüksek olduğunu göstermektedir ($p=0.009$). Tolukan'ın yaptığı çalışmada, cinsiyete göre alt boyut ortalamaları incelendiğinde ise kadınların erkeklere göre birey psikolojisi alt boyutuna daha fazla katıldıkları ya da bu ölçekteki soruları daha fazla benimsedikleri söylenebilir¹³⁰. Bu sonuç çalışmamızla örtüşmemektedir. Araştırma grubumuzdaki erkekler, psikolojik olarak bu faaliyetlere kendini hazır hissetmiyor ve bu faaliyetlere katılımda sakatlanacağı veya zarar göreceği hususunu kadınlara nazaran daha çok önemsedikleri anlaşılmaktadır. Ancak boş zaman aktiviteleri aynı zamanda yoğun düşüncelerden uzaklaşmayı sağlar ve sonuç olarak kişiyi stresli yaşam koşullarının tetiklediği sıkıntı veren düşüncelerden uzaklaştırır. Boş zaman aktiviteleri yoluyla stresten geçici de olsa kaçış bireylerin psikolojik olarak yenilenmesine ve ortaya çıkan problemlerle daha kolay baş etmesine yardımcı olur¹⁴⁰.

ANOVA testi sonuçlarına bakıldığında, birey psikolojisi bakımından sınıflar arasında hiçbir farklılık bulunmamaktadır ($p=0.480$). Yani bu tür problemleri bütün öğrenciler aynı ve yüksek oranda önemsemektedirler.

T testi sonucuna göre, birey psikolojisi bakımından öğretim türü arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır ($p=0.937$). Fakat hem normal eğitim gören öğrenciler hem de ikinci öğretimde eğitim gören öğrenciler bu problemi yüksek oranlarda önemsemektedirler. Farklılık çıkmaması çok da anormal bir durum değildir. Çünkü bütün bireyler birey psikolojisi alt boyutunu aynı oranlarda ciddiye alabilirler.

Analiz sonuçlarına göre, bilgi eksikliği faktörüne ilişkin olarak; öğrencilerin tüm değişkenlerine göre [cinsiyet($p=0.125$), sınıflar arası ($p=0.49$) ve

öğretim türleri ($p=0.817$)] anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Genel anlamda sonuçlar incelendiğinde, bu faktörün tüm değişkenlere göre yüksek derecede aynı öneme sahip olduğu görülmektedir. Literatürde bilgi eksikliği alt boyutunda anlamlı farklılıkların tespit edildiği çalışmalara da rastlamak mümkündür. Örneğin, Alexandris ve Carrroll tarafından üniversite öğrencilerinin rekreasyonel sportif aktivitelere katılım sıklıkları ve bu katılımı engelleyen etkenler üzerine yaptıkları araştırmada bilgi eksikliği ve bireyin motive olma düzeyi ile engelleri algılama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır⁸⁴.

Ulaşım sorunu bakımından sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0.011$). Sonuçlar incelendiğinde, 1. sınıflarla diğer sınıflar arasında farklılık görülmektedir. 2., 3. ve 4. sınıflar aynı oranda ve yüksek derecede ulaşım sorununu önemsemektedirler. 1. sınıflarda bu sorunu önemsemekte fakat diğer sınıflara nazaran daha az önemsemektedirler. Ulaşım, rekreatif etkinliklere katılımı etkileyen diğer bir önemli etkidir. Alana özel araçlarla ulaşabilmenin yanı sıra toplu taşıma araçlarıyla da ulaşabilmek gerekmektedir. Bu nedenle, toplu taşıma araçlarında harcanan zaman halkın istemeyeceği bir durumdur. En kısa sürede ulaşımın sağlanabilmesi o yerin rekreasyon potansiyeli değerlendirmesinde %20'lik bir değere sahiptir¹⁴¹.

Analiz sonuçlarına göre, ulaşım sorunu faktörüne göre [cinsiyet ($p=0.842$) ve öğretim türleri ($p=0.44$)] anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, kadın ve erkekler için ve her iki öğretim türündeki öğrenciler için ulaşım sorunu önemli bir etkidir. Busorunu her iki grupta yüksek derecede aynı oranlarda önemsemektedirler.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, tesislerin yetersizliği faktörüne ilişkin olarak; öğrencilerin tüm değişkenlerine göre [cinsiyet ($p=0.342$), sınıflar arası ($p=0.058$) ve öğretim türleri ($p=0.919$)] anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, arkadaş eksikliği faktörüne ilişkin olarak; öğrencilerin tüm değişkenlerine göre [cinsiyet ($p=0.826$), sınıflar arası ($p=0.596$) ve öğretim türleri ($p=0.241$)] anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Genel anlamda sonuçlar incelendiğinde, tüm gruplar aynı derecede arkadaş eksikliğini önemseydiği görülmektedir. Yani boş zamanlarını değerlendirirken yanlarında eşlik edecek arkadaşına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu faktör onlar için önemli bir kısıtlayıcı olarak karşımıza çıkmaktadır.

6. SONUÇ

Araştırma grubunun boş zamanları değerlendirmede güçlük çektiği, boş zamanlarını daha çok kampus dışında ve sosyal etkinliklere katılarak değerlendirildiği görülmektedir. Üniversitenin ve il'in, mevcut düzenlenmiş rekreasyon alanları (aktif açık-yeşil alanlar, kent ve mahalle parkları, spor alanları, oyun alanları vb.) nitelik ve nicelik olarak yetersiz olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu yetersiz alanlardan kullanım seviyeleri de oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın dizaynındaki temel amaçlardan biri olan ve öğrencilerin boş zamanlarını engelleyen faktörlerin başında “birey psikolojisi” faktörünün yer aldığı ve bunu sırasıyla; “zaman ve ilgi eksikliği”, “bilgi eksikliği”, ulaşım eksikliği” ve “tesis yetersizliği” faktörlerinin izlediği ve “arkadaş eksikliği” faktörünün ise sıralamanın sonunda yer aldığı tespit edilmiştir.

Araştırma grubunun boş zamanlarını değerlendirmelerine engel olan faktörlerin bazı demografik değişkenlere göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Genel anlamda incelendiğinde ise, ankette yer alan altı faktörün üçünde belirtilen bağımsız değişkenlere göre farklılaşmaların gözlemlendiği ancak, bu farklılaşmaların daha çok “zaman ve ilgi eksikliği” alt boyutunda yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Bu farklılaşmanın ortaya çıkmasında ise; cinsiyet, sınıf ve öğretim türü gibi değişkenlerin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Bu bilgiler ışığında aşağıdaki öneriler verilmiştir.

- Bireylerin ve toplumların sosyal yaşantılarında önemli bir yeri olan rekreatif faaliyetlerin organizasyonunda üniversitelerin daha fonksiyonel olmasının gerektiği söylenebilir.
- Üniversite Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı aracılığıyla, öğrencilerin ilgi alanlarına göre boş zamanlarını değerlendirmeleri, birlikte dinlenme ve eğlenme alışkanlığı kazanmaları, kültürel ve

sanatsal faaliyetlere katılmalarını temin ve teşvik etmek amacıyla; kulüpler kurmaları ve ilgili faaliyetleri organize etmeleri desteklenmelidir.

- Öğrenci kulüpler artırılmalıdır. Kendi aralarında veya üniversiteler arasında düzenlenecek olan kültürel ve sanatsal etkinliklere, toplantılara, turnuva ve yarışmalara katılmaları sağlanarak öğrencilerin yaşam tatminleri artırılmalıdır.
- Türkiye'nin en yüksek dağının ağırlı il sınırlarında oluşu bölge için bulunmaz bir nimettir. Dağcılık sporu üniversite tarafından desteklenmeli ve teşvik edici projeler hayata geçirilmeli.
- Üniversite kampüsü içerisinde sosyal ve kültürel faaliyetlerin yapılacağı tesisler (futbol, basketbol, voleybol, tenis kortları, mini golf gibi spor alanları, yüzme havuzu, amfi tiyatro, oturma mekânları, süs havuzu, kafeler vb.) birçok rekreasyonel alanlar ivedilikle yapılmalı ve herkesin kullanımına açılmalıdır.
- Üniversite toplumsal sorumluluk olarak halkın da rekreasyonel faaliyetlerinin artırılması konusunda öncülük etmelidir. Organizasyonlar tüm bireylere duyurulmalı ve katılımlar için engel teşkil edecek sorunların (ulaşım, para vb.) ortadan kaldırılması sağlanmalıdır.
- Rekreasyon felsefesi, üniversite öğrencileri için akademik eğitimin bir parçası olarak yer almalıdır. Bu eğitimle beraber rekreasyonel engelleri aşabilecek bilgili ve deneyimli bireyler yetiştirebiliriz.
- İlde gününbirlik, hafta sonu ve uzun süreli rekreasyon eylemlerini gerçekleştirecek alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. İl yöneticileri rekreasyonel alanları yapmalı ve bireylere ulaşım imkânlarını sağlamalıdır.

7. ÖZET

Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Eğilimleri Ve Rekreatif Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği)

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin rekreatif eğilimlerinin ve rekreatif etkinliklere katılımına engel olan faktörleri belirleyerek, bu nedenleri bazı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir.

Çalışmaya Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nde 2012-2013 öğretim yılında öğrenim gören lisans öğrencileri, örneklem grubunu ise İslami İlimler Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ve Eğitim Fakültesi'n de normal ve ikinci öğretim öğrencileri içerisinde tesadüfi örneklem metodu ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 239 erkek (%48.8) ve 251 kadın (%51.2) olmak üzere toplam 490 kişi gönüllü olarak katılmıştır.

Çalışmada veri toplama aracı olarak "Boş Zaman Engelleri" ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçek, bireyleri Boş Zaman Engellerini belirlemeye iten, (1) "zaman ve ilgi eksikliği", (2) "birey psikolojisi", (3) "bilgi eksikliği", (4) "ulaşım sorunu", (5) "tesis yetersizliği" ve (6) "arkadaş eksikliği" gibi 6 alt boyuttu ölçmeye yönelik 27 maddeden oluşmaktadır. Bireylerin Boş Zaman Engelleri, "Kesinlikle Önemsiz (1)" ve "Önemsiz (2)", "Önemli (3)", ve "Çok Önemli (4)" şeklindeki 4'lü Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirilmiştir.

Ölçek, araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerinin cinsiyet, öğretim türü ve sınıflara göre yapılan karşılaştırmasında Anova ve bağımsız iki örnek t testi uygulanmış olup, bu uygulama sonucu anlamlı bulunan farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla Duncan testi yapılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde ölçeğin alt boyutlarını ortaya çıkarabilmek için faktör analizi uygulanmış ve faktör analizinde varimax eksen döndürmeli temel bileşenler analizi yöntemi uygulanmıştır. Anketin iç tutarlılığını test etmek için faktör analizi sonucunda

belirlenmiş olan alt boyutlara ve toplam ölçeğe Cronsbach's Alfa iç tutarlılık testi uygulanmıştır.

Çalışmada kullanılan ölçekte yer alan altı faktörün üçünde belirtilen bağımsız değişkenlere göre farklılaşmaların gözlemlendiği ancak, bu farklılaşmaların daha çok “zaman ve ilgi eksikliği” alt boyutunda yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Bu farklılaşmanın ortaya çıkmasında ise; cinsiyet, sınıf ve öğretim türü gibi değişkenlerin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Boş zaman, rekreasyon, engel, üniversite öğrencileri, kampus,

8. SUMMARY

Recreational Tendencies of University Students and Factors That Prevent Them from Participating in Recreational Activities (A Case Study of Ağrı İbrahim Çeçen University)

The aim of this study is to determine the recreational tendencies of university students and the factors that prevent them to participate in recreational activities and identify whether these factors differentiate according to certain variables.

Undergraduate students of Ağrı İbrahim Çeçen University who studied in the academic year of 2012-2013 participated in this study and the sample group was randomly selected 490 volunteer people, 239 (48.8%) of which were men and 251 (51.2%) of which were women, studying in both day and night classes of The Faculty of Islamic Sciences, The Faculty of Science and The Faculty of Education.

As a means of collecting data "Obstacles to Leisure" scale was used in this study. The scale used in this study consist of 27 items to measure 6 sub-dimensions which push individuals to determine Leisure Obstacles as (1) "a lack of time and interest", (2) "individual psychology" (3) "lack of knowledge" (4) "transportation problem" (5) "facility failure" and (6) "lack of friends". Individuals Leisure Obstacles was evaluated on the 4-point Likert-type scale form as "Absolutely Insignificant (1)" and "Insignificant (2)", "Important (3)", and "very important (4)".

ANOVA and independent two-sample t-test was applied in the comparison of gender, education type and grades of students in terms of their point of view and in order to determine the source of the significant difference found in the result, Duncan Test was performed. In statistical analysis of the data, factor analysis was applied to reveal the dimensions of the bottom of the scale and in factor analysis, varimax axis-rotating analysis of principal components method

was used. To test the internal consistency of the questionnaire, Cronbach's Alfa internal consistency test was applied to the total scale and sub-dimensions which were identified as a result of factor analysis.

According to the independent variables indicated in 3 out of 6 factors of the scale, differentiations were observed, however, that differentiations were found concentrated in the sub-dimension of "lack of time and interest". In the emergence of this differentiation variables such as gender, grade and education type were found to be effective.

Key Words: Leisure time, recreation, conflict, university students, campus

9. KAYNAKLAR

1. Ağaoğlu Y.S. Dershaneye Devam Eden Üniversite Öğrencilerinin Okuma Nedenlerinin ve Serbest Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi 2012; 3(1): 33-41.
2. Kır İ. Yüksek Öğretim Gençliğinin Boş Zaman Etkinlikleri, KSÜ Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2007; 17(2): 307-328.
3. Zelinski EJ. Çalışma(ma)'nın Keyfi, İşkolikler, İşsizler ve Emekliler İçin Bir Rehber. Birinci Baskı. Çolakoğlu D (Çev), İstanbul: Boyner Yayınları; 2004.
4. Korkmaz A. Yüksek Öğretim Gençliğinin Problemleri. Milli Eğitim Dergisi 2000; 145: 41-45.
5. Karasar N, Hakan A, Can G, Özdeş K, Sözer E ve ark. Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin Sosyo- Kültürel ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri ile Beklenti ve Sorunları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını; 1999.
6. Aslan N. An examination of family lesiure and family satisfaction among traditional Turkish families. Journal of LeisureResearch 2009; 41(2); 157–176.
7. Huang CY, Carleton B. There lationship samong leisure participation, leisure satisfaction, and life satisfaction of college students in Taiwan. Journal of Exercise Science and Fitness 2003: 1(2); 129-132.
8. Ergül OK. Üniversite Gençliğinin Sportif Rekreasyon Etkinliklerine Yönelik İlgileri ve Katılma Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi; 2008.

9. Cordes KA, İbrahim HM. Applications in Recreation & Leisure, For Today and Future. 2nd Edition. Boston: McGraw-Hill Companies; 1999.
10. Torkildsen G. Leisure and Recreation Management. 4th Edition. London: E & FN Spon Press; 1999.
11. Howe CZ, Carpenter GM. Programming Leisure Experiences, A Cyclical Approach. New Jersey: Prentice-Hall; 1985.
12. Gürbüz B. Kentsel Yaşam Sürecinde Rekreatyonel Katılım Sorunları. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2006.
13. Nadirova A. Understanding Leisure Decision Making: An Integrated Analysis of Recreation Participation, Anticipated Leisure Benefits, Environmental Attitudes, Leisure Constraints and Constraints Negotiation. Doctoral. Alberta: University of Alberta; 2000.
14. Beyer E. Dictionary of Sport Science. Schorndorf: Verlag Karl Hofmann; 1987.
15. Doğan İ. Sosyoloji: Kavramlar ve Sorunlar. 5. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık; 2002
16. Henderson KA, Bialeschki DM, Shaw S.M, Freysinger VJ. Both Gains and Gaps: Feminist Perspectives on Women's Leisure. State College: Venture Publishing; 1996
17. Karaküçük S. Rekreatyon: Boş Zamanları Değerlendirme. 5. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi; 2005.
18. Kleiber D. Leisure Experience and Human Development: A Dialectical Interpretation. New York: Basic Behavioral Science; 1999.

19. Tezcan M. Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi. 4. Baskı. Ankara: Atilla Kitabevi; 1994.
20. Lynch R, Veal AJ. Australian Leisure. South Melbourne: Addison Wesley Longman; 1996.
21. Abadan N. Türk Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyeti. Boş Zamanları Değerlendirme Semineri. İstanbul: Halk Sağlığı Eğitim Komitesi Yayını; 1966.
22. Erbesler A. İşgücünün Zaman Kullanımı ve İş Verimliliğini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları; 1987.
23. Baud-Bovy M, Lawson F. Tourism and Recreation: Handbook of Planning and Design. Oxford: Architectural Press; 1998.
24. Gökçe B. Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını; 1984.
25. Güler Ş. Turizm Sosyolojisi. Ankara: Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Yayını; 1978.
26. Boz CM. Boş Zamanın Ekonomik Olarak Hesaplanması ve Refaha Katkısı. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Başkanlığı Yayınları; 1990.
27. Goodale T, Godbey G. The Evolution of Leisure: Historical and Philosophical Perspectives. State College: Venture Publishing; 1988.
28. Harris D. Concepts in Leisure Studies. London: Sage Publications; 2005.

29. Parr MG, Lashua BD. What is Leisure? The Perception of Recreation Practioners and Others. Leisure Sciences 2004; 26: 1-17.
30. Sağcan M. Rekreasyon ve Turizm. İzmir: Cumhuriyet Baskıevi; 1986.
31. Güngörmüş HA. Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreasyonel Egzersize GÜdüleyen Faktörler. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. 2007.
32. Demir C. Demografik Özellikler İle Sağlanan İmkânların Sportif Faaliyet Tercihleri Üzerine Etkileri; Üniversite Gençliğine Yönelik Bir Uygulama, 1. Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu. Ankara: Türk Hava Kurumu Basım Evi İşletmeciliği, 2003.
33. Müftügil S. Dinlence ve Turizm İlişkisi. Derleyen: Yarcan Ş. Seyahat Yönetimi. I. Baskı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları; 1993.
34. Yetim AA. Sosyoloji ve Spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 2005.
35. Karaküçük S, Başaran Z. Stresle Başaçıkmanda Rekreasyon Faktörü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 1996; 1(4): 55-64.
36. Şahin HM. Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 2005.
37. Kemp K, Pearson S. Leisure and Tourism. Great Britain: Longman Press; 1997.

38. Broadhurst R. Managing Environments for Leisure and Recreation. 1st Edition. London: GBR Routledge; 2001.
39. Hacıoğlu N, Gökdeniz A, Dinç Y. Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi. Ankara: Detay Yayıncılık; 2003
40. Coiffier E, et al. Sociologie Basique. Paris: Nathan; 1990.
41. Aslantürk Z, Amman T. Sosyoloji: Kavramlar/Kuramlar/Süreçler/ Teoriler. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları; 1998.
42. Applebaum H. İş ve Boş Zaman. Saatçioğlu N (Çev), İçinde: Şimşek I, Editör. Çalışmak: Yorar. Cogito: Üç Aylık Düşünce Dergisi 1997; 12: 47-51.
43. Jensen CR. Outdoor Recreation in America. 5th Edition. USA: Human Kinetics; 1995.
44. Kropoktin P. Keyifli İş. Saatçioğlu N (Çev), İçinde: Şimşek I, Editör. Çalışmak: Yorar. Cogito: Üç Aylık Düşünce Dergisi 1997; 12: 53-59.
45. Russell B. Yorgunluk. Tümertekin A (Çev), İçinde: Şimşek I, editör. Çalışmak: Yorar. Cogito: Üç Aylık Düşünce Dergisi 1997; 12: 153-159.
46. Karaküçük S. Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme. 6. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi; 2008.
47. Torkildsen G. Leisure and Recreation Management. 5th Edition. London: Routledge; 2005.
48. Scott D. Zamanı İyi Değerlendirmek. Ağırlioğlu N (Çev), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları; 1993.

49. Komili H. Çalışmak Hastalıklıdır? .İçinde: Şimşek I, editör. Çalışmak: Yorar. Cogito: Üç Aylık Düşünce Dergisi 1997; 12: 79-81.
50. Howe NE. The Origin Of Humor, Medical Hypotheses 2002; 59(3): 252-254
51. Soyer F, Can Y. Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Alışkanlıkları ve Sportif Eğilimlerinin Mesleki Yönelişlerine Göre Karşılaştırılması. I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu. Ankara: Mayıs 2003; 102-120.
52. Jensen C, Naylor J. Opportunities in Recreation and Leisure Careers. USA: Contemporary Publishing Company; 1999.
53. Stebbins RA. Choice and Experiential Definitions of Leisure. Leisure Sciences 2005; 27(4): 349-352.
54. Madrigal R. Measuring the Multi dimensional Nature of Sporting Event Performance Consumption. Journal of Leisure Research 2006;38(3): 267-292.
55. Demiray U. Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Eğilimleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını; 1987.
56. Hacıoğlu N, Gökdeniz A, Dinç Y. Boş Zaman & Rekreasyon Yönetimi, Örnek Animasyon Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık; 2003.
57. Ragheb MG, Tate RL, A behavioral model of leisure participation based on leisure attitude, motivation and satisfaction. Leisure Studies. 1993; 12: 61-70.

58. Erkal M, Güven Ö, Ayan D. Sosyolojik Açından Spor. 3. Baskı. Ankara: Der Yayınları; 1998.
59. Ekici S, Yenel F. Yükseköğretim Gençliğinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları ve Turizme Katılımları Üzerine Bir Araştırma. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi 2002; 6(1): 123-134.
60. Aslan S, Karaküçük S. Devlet Yurtlarında Kalan Bayan Öğrencilerin Rekreasyonel Sorunları (Ankara örneği). Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 1997; 2(3): 51-71.
61. Tuncay S. Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2000; 1(1): 244-251.
62. Colwell PF, Turnbull GK, Dehring C. Recreation Demand and Residential Location. Journal of Urban Economics 2002; 51(3): 418-428.
63. Lu L, Hu CH. Personality, Leisure Experiences and Happiness. Journal of Happiness Studies 2005; 6(3): 325-342.
64. Luetkens SA. The Integration of Physical Activity and Social Youth Work-Common Goals and Synergy Effects of Two Discrete Social System? International Conference on Leisure, Tourism & Sport-Education, Integration, Innovation, Cologne, 18-21 March, Germany, 2004.
65. Ergin G. Boş Zaman Değerlendirme Eğitimi. Beden Eğitimi Dergisi 1972; 25: 24-25.

66. Anhalt L. Worksite Health Promotion Programs: Before and After President Clinton's Proposed Health Care Reform, Research, Theory, and Practice. *Wellness Perspectives* 1994; 10(4): 26-38.
67. Küçüktopuzlu F. Turistik Yatırımların Yoğunlaşmasına Paralel Rekreasyon İmkanlarının Geliştirilmesi Bakımından Güney Antalya Projesi Uygulaması. Doktora. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 1991.
68. Tribe J. The Economics of Leisure and Tourism: Environments, Markets and Impacts. Butterworth-HeinemannLtd, Oxford; 1995.
69. Sevil T, Şimşek K.Y, Katırcı H, Çelik OV, Çeliksoy M.A. Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi. 1. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını; 2012.
70. Alexandris K. Patterns of Recreational Sport Participation within the Adult Population in Greece. *The Cyber-Journal of Sport Marketing. Electronic Journal [online]* 1998-April [cited 2013 January 8]; 2(2): Available from: URL: <http://fulltext.ausport.gov.au/fulltext/1998/cjism/v2n2/alexandris22.htm>.
71. Gürbüz B, Karaküçük S. Boş Zaman Engelleri Ölçeği-28: Ölçek Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2007; XII (1): 3-10.
72. Arabacı R, Çankaya C. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Araştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007; XX(1): 1-15.
73. İkizler HC. Spor Sağlık ve Motivasyon. I. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları; 2002.

74. Shinn G. Motivasyonun Mucizesi. Kaplan U (Çev), 8. Baskı İstanbul: Sistem Yayıncılık; 2004.
75. Karadağ A, Cicioğlu İ, Balin M, Yavuzkır M. Aerobik Egzersiz Programının Kardiyak Rehabilitasyon ve Koroner Risk Faktörlerine Etkisi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2007; 21(5): 203-210.
76. Katzmarzyk PT, Gledhill N, Shephard RJ. The economic burden of physical activity in Canada. Can. Med. Assoc. J. 2000; 163: 1435-1440.
77. Maslow AH. Motivation and Personality. 2. Edition. New York: Harper & Row; 1970.
78. Çelikkaleli Ö, Gökçakan N, Çapri B. Lise Öğrencilerinin Bazı Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyet, Okul Türü, Anne ve Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2005; XVIII(2): 245-268
79. Diener E. Subjective Well-Being. American Psychologist 2000; 55(1): 34-39.
80. Cooper CL, Cartwright S. Stress-Management Interventions in the Workplace: Stress Counselling and Stress Audits. British Journal of Guidance and Counselling 1994; 22(1): 65-73.
81. Özışık Y. Kara Harp Okulu Öğretim Elemanlarının Rekreasyon Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 1998.
82. Karaküçük S, Gürbüz B. Rekreasyon ve Kent(li)leşme. Ankara: Gazi Kitabevi; 2007.
83. Leighfield M. 2001 Yılında Boş Zaman: “Boş Zaman Toplumu” için Bilgi. Demiray U (Çev), Aylık Turizm ve Kültür-Sanat Dergisi 1990; 1(3-4): 7-10.

84. Alexandris K, Carroll B. Demographic Differences in the Perception of Constraints on Recreational Sport Participation: Results from a Study in Greece. *Leisure Studies* 1997; 16: 107-125.
85. Kyle GT, Mowen AJ. An Examination of the Relationship Between Leisure Constraints, Involvement and Commitment. *Proceedings of the 2003 Northeastern Recreation Research Symposium*. 2003.
86. Crawford D, Godbey G. Reconceptualizing Barriers to Family Leisure. *Leisure Sciences* 1987; 9: 119-127.
87. Frisby W, Millar S. The actualities of doing community development to promote the inclusion of low income populations in local sport and recreation. *European Sport Management Quarterly* 2002; 2(3): 209-33.
88. Tezcan M. Ülkemizde Orta Öğrenim Gençliği Açısından Boş Zamanların Değerlendirilmesi. *Türk Dili* 1985; XVIII(398): 117-119.
89. Koçak S. Perceived Barriers to Exercise Among University Members. *Journal of the International Council for Health Physical Education, Recreation, Spor and Dance* 2005; 41(1): 34-36.
90. Shinenw KJ, Floyd MF, Parry D. Understanding the Relationship Between Race and Leisure Activities and Constraints: Exploring an Alternative Framework. *Leisure Sciences* 2004; 26: 181-199.
91. Dorwart C, Leung YF, Moore R. Managing visitors' perceptions. *Parks and Recreation* 2004; 39(5): 24-31.
92. Kouthouris C. Investigating Demographic and Attitude Characteristics of Recreational Skiers: An Application of

- Behavioral Segmentation. The Sport Journal 2005; 8(4); unpaginated.
93. Talay İ, Kaya F, Belkayalı N. Sosyo-Ekonomik Yapının Rekreatyonel Eğilim ve Talepler Üzerine Etkisi: Bartın Kenti Örneği, Coğrafi Bilimler Dergisi 2010; 8(2): 147-156.
94. Kültür Turizmi. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 21]. Availablefrom: URL: http://www.agrikultur.gov.tr/kultur_turizmi.asp.
95. Termal Turizmi. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 21]. Availablefrom: URL: http://www.agrikulturturizim.gov.tr/termal_turizmi.asp
96. İnanç Turizmi. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 21]. Availablefrom: URL: http://www.agrikulturturizim.gov.tr/inanc_turizmi.asp
97. Yayla Turizmi. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 21]. Availablefrom: URL: http://www.agrikulturturizim.gov.tr/yayla_turizmi.asp
98. Dağ ve Doğa Yürüyüşü. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 21]. Availablefrom: URL: http://www.agrikulturturizim.gov.tr/dag_doga.asp
99. Mağara Turizmi. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 21]. Availablefrom: URL: <http://www.agrikulturturizim.gov.tr/magara.asp>
100. Kuş Gözlem Alanları. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 21]. Availablefrom: URL: <http://www.agrikulturturizim.gov.tr/kusgoz.asp>

101. Ağrı Dağı Milli Parkı. [online]. 2013 [cited 2013 Şubat 10].
Availablefrom: URL:
<http://bolge13.ormansu.gov.tr/13bolge/AnaSayfa/birimler/agri/agridagi.aspx?sflang=tr>
102. Ağrı Balık Gölü. [online]. 2013 [cited 2013 Şubat10].
Availablefrom: URL:
<http://bolge13.ormansu.gov.tr/13bolge/AnaSayfa/birimler/agri/agribalik.aspx?sflang=tr>
103. Dağcılık. [online]. 2013 [cited 2013 Mart15]. Availablefrom: URL:
<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9892/dagcilik.html>
104. Büyük Ağrı Dağı Zirve Çıkış Turu. [online]. 2013 [cited 2013 Nisan 06]. Availablefrom: URL:
<http://www.tamzaratur.com/pageTurDetayMenu.asp?TurDetay=84&Kategori=2>
105. Ağrı Dağı. [online]. 2013 [cited 2013 Mayıs11]. Availablefrom:
URL:
http://www.turkcebilgi.com/ansiklopedi/a%C4%9Fr%C4%B1_da%C4%9F%C4%B1
106. Ağrı Dağı. [online]. 2013 [cited 2013 Mayıs 11]. Availablefrom:
URL: <http://www.agridagi.gen.tr/>
107. Ağrı Dağı Milli Parkı. [online]. 2013 [cited 2013 Mayıs 11].
Availablefrom: URL:
<http://www.milliparklar.gov.tr/mp/agridagi/sayfa0.htm>.
108. Tarihçe. [online]. 2013 [cited 2013 Ocak 15]. Availablefrom: URL:
<http://www.agri.edu.tr/yeni/universitemiz/tarihce.html>
109. Yılmaz T, Gökçe D, Şavklı F, Çeşmeci S. Engellilerin Üniversite Kampüslerinde Ortak Mekanları Kullanabilmeleri Üzerine Bir

Araştırma: Akdeniz Üniversitesi Olbia Kültür Merkezi Örneği,
Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi 2012; 9(3): 1-10.

110. Ertekin M, Çorbacı Ö.L. Üniversite Kampüslerinde Peyzaj Tasarımı (Karabük Üniversitesi Peyzaj Projesi Örneği). Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 2010; 10(1): 55-67.
111. Liechty T, Freeman PA, Zabriskie RB. Body Image and Beliefs About Appearance: Constraints on the Leisure of College-Age and Middle-Age Women. *Leisure Sciences* 2006; 28: 311-330.
112. Stodolska M. Changes in Leisure Participation Patterns After Immigration. *Leisure Sciences* 2000; 22: 39-63.
113. Crompton JL, Kim SS. Temporal Changes in Perceived Constraints to Visiting State Parks. *Journal of Leisure Research* 2004; 36(2): 160-182.
114. Jackson EL. Leisure Constraints: A Survey of Past Research. *Leisure Sciences* 1988; 10: 203-215.
115. Crawford D, Jackson E, Godbey G. A Hierarchical Model of Leisure Constraints. *Leisure Sciences* 1991; 13: 309-320.
116. Stodolska M. Assimilation and Leisure Constraints: Dynamics of Constraints on Leisure in Immigrant Populations. *Journal of Leisure Research* 1998; 30: 521-551.
117. Gratton C. *Economics of Sport and Recreation*. London: UK: Spon Pres; 2000.
118. Hubbard J, Mannell RC. Testing the Competing Models of the Leisure Constraint Negotiation Process in a Corporate Employee Recreation Setting. *Leisure Sciences* 2001; 23: 145-163.
119. Jackson EL, Crawford D, Godbey G. Negotiation of Leisure Constraints. *Leisure Sciences* 1993; 15: 1-11.

120. Johnson CY, Bowker JM, Cordell K. Outdoor Recreation Constraints: An Examination of Race, Gender, and Rural Dwelling. *Southern Rural Sociology* 2001, 17: 111-133.
121. Alexandris K, Tsorbatzoudis C, Grouios G. Perceived Constraints on Recreational Sport Participation: Investigating their Relationship with Intrinsic Motivation, Extrinsic Motivation and Amotivation. *Journal of Leisure Research* 2002; 34: 233-252.
122. Haase A, Steptoe A, Sallis JF, Wardle J. Leisure-Time Physical Activity in University Students From 23 Countries: Associations with Health Beliefs, Risk Awareness, and National Economic Development. *Preventive Medicine* 2004; 39(1): 182-190.
123. Oktik N. 20. Yüzyılda Boş Zamanlarla İlgili Yaklaşımların Gençlere Göre Değerlendirilmesi. İçinde: F. Gümüšođlu (Ed). 21. Yüzyıl Karşısında Kent ve İnsan. İstanbul: Bağlam Yayıncılık; 2001.
124. Güngörmüş HA, Yetim AA, Çalık C. Ankara'daki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin Araştırılması, Gazi Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Dergisi 2006, 14(2), Ekim 2006, 665-678.
125. Özdilek Ç, Demirel M, Harmandar D. Dumlupınar ve Sakarya Üniversitelerinde Öğrenim Gören Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılım Nedenleri ve Düzeylerinin Araştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2007; 4(2): 1-13.
126. Demirel M, Harmandar D, Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarında Engel Oluşturabilecek Faktörlerin

- Belirlenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda] 2009;6:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>, 838-846.
127. Ardahan F, Yerlisu-Lapa T. Gelire ve Geline Yerleşim Birimine Göre Öğrencilerin Rekreatif Etkinliklere Katılma ve Katılmama Nedenlerinin Değerlendirilmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği). Celal Bayar Üniversitesi BESBD 2010; 5(3): 87-96.
128. Gürbüz B, Özdemir S, Sarol H, Karaküçük S.(2010). Comparison of Recreational Behaviors of Individuals with regard to Demographic Variables. Series Physica and Sport/Science, Movement and Health 2010; 10(2): 876-880.
129. Gürbüz B, Yenel F, Akgül B.M, Karaküçük S. (2010). Measuring Constraints to Leisure Activities: Demographic Differences. Series Physical and Sport/Science, Movement and Health 2010; 10(2): 362-365.
130. Tolukan E. Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi. Yüksek Lisans. Niğde: Niğde Üniversitesi; 2010.
131. Tütüncü Ö, Aydın İ, Küçükusta D, Avcı N, Taş İ. Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Faaliyetlerine Katılımını Etkileyen Unsurların Analizi. Hacettepe J. of Sport Sciences Spor Bilimleri Dergisi 2011; 22(2): 69-83.
132. Özşaker M. Gençlerin Serbest Zaman Aktivitelerine Katılmama Nedenleri Üzerine Bir İnceleme. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi 2012; 14(1): 126-131.
133. Temir Ö, Gürbüz B. Rekreatif Aktivitelere Katılımın Önündeki Engellerin İncelenmesi. I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi. Majesty Mirage Park Resort Kemer, Antalya 2012; 1040-1045.
134. Karaküçük S, Gürbüz B. The reliability and validity of the Turkish version of "Leisure Constraints Questionnaire". 9th International

- Sport Sciences Congress, Congress Proceedings Book. Muğla, Turkey 2006,
135. Caldwell LL, Smith EA. Leisure and Mental Health of High Risk Adolescents, D. M. Compton and S. E. Iso-Ahola (ed.), Leisure and Mental Health. Park City, UT, Family Development Resources. 1994; 330-345.
  136. Yılmaz H, Yılmaz S, Demircioğlu YN. Kars Kent Halkının Rekreatyonel Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 2003; 34(4): 353-360.
  137. Hudson S. The Segmentation of Potential Tourists: Constraint Differences between Men and Women. Journal of Travel Research 2000; 38(4): 363-368.
  138. Henderson KA, Bialeschki MD. A Sense of Entitlement to Leisure as Constraint and Empowerment for Women. Leisure Sciences 1991; 13: 51-65.
  139. Henderson KA. Women's Leisure: More Truth than Facts? World Leisure and Recreation 1995; 37(1): 9-13.
  140. Sharp A, Mannell RC. Participation in Leisure as a Coping Strategy Among Bereaved Women. D. Dawson (ed.), Proceedings of the Eighth Canadian Congress on Leisure Research 1996; 241-244.
  141. Karatoprak C, İlgar Y, Mülazımoğlu-Ballı Ö. Kent İçi Rekreatyon Parklarının Rekreatyon Potansiyelinin Belirlenmesi. I. Rekreatyon Araştırmaları Kongresi. Antalya; 2011.

10. EKLER

EK 1: ANKET

Sayın Katılımcı;

Elinizde bulunan bu anket formu “**Boş Zamanlarınızı Değerlendirme Eğilimleriniz ve Rekreatif Aktivitelere Katılmanıza Engel Olan Faktörlerin Belirlenmesi**” amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Boş Zaman: Bireyin çalışma saatleri ve zorunlu olarak kendisine ayıracağı zamanın dışında kalan, özgürce kullanılabilecek ve seçme şansına sahip olduğu bir zaman parçasıdır.

Rekreatif (Boş Zamanları Değerlendirme): İnsanların boş zamanlarında gönüllü olarak katıldıkları ve kişisel olarak doyum sağladıkları aktivitelerdir.

Yaşar ÇORUH
Gazi
Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız? (Lütfen belirtiniz).....

2. Cinsiyetiniz?

Erkek	Kadın

3. Bölümünüz-Sınıfınız? (Lütfen belirtiniz)

Bölüm:.....Sınıf:.....

4. Akademik başarı durumunuz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Düşük	Orta	Yüksek

5. Toplumdaki kişilerin refah düzeyini düşündüğünüzde “1” en düşük basamak, “5” en yüksek basamak olmak üzere siz kendinizi bu refah düzeyinin kaçınıcı basamağında görüyorsunuz?

Çok Kötü	Kötü	Normal	İyi	Çok İyi

6. İkamet ettiğiniz yer?

Ailemle	Arkadaşlarımla/Yalnız	Yurtta

7. Yaşamınızın çoğunluğunu geçirdiğiniz yer?

Köy/Kasaba	Şehir	Büyükşehir

8. Boş zaman sürenizi haftalık olarak belirtiniz?

Haftalık	1-5 saat	6-10 saat	11-15saat	16 saat ve üzeri

9. Boş zamanlarınızı değerlendirmekte ne sıklıkla güçlük çekiyorsunuz?

Her Zaman	Bazen	Hiçbir Zaman

10. Boş zamanlarınızı genellikle nasıl değerlendiriyorsunuz?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Ev içi aktivitelere katılarak	1
Fiziksel etkinliklere katılarak	2
Sosyal etkinliklere katılarak	3
Kültürel-Sanatsal etkinliklere katılarak	4
Açık alan etkinliklere katılarak	5
Diğer (Belirtiniz)	6

11. Üniversitenizin sahip olduğu rekreasyonel alanların yeterliğini değerlendiriniz?

Kesinlikle Yetersiz	Yetersiz	Kısmen	Yeterli	Kesinlikle Yeterli

12. Üniversitenizin sahip olduğu rekreasyonel alanları ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Haftalık	1-5 saat	6-10 saat	11-15saat	16 saat ve üzeri

13. İlinizin sahip olduğu rekreasyonel alanların yeterliğini değerlendiriniz?

Kesinlikle Yetersiz	Yetersiz	Kısmen	Yeterli	Kesinlikle Yeterli

14. İlinizin sahip olduğu rekreasyonel alanları ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Haftalık	1-5 saat	6-10 saat	11-15saat	16 saat ve üzeri

15. Sahip olduğunuz boş zamanı daha çok nerede değerlendiriyorsunuz?

Kampus içinde	Kampus dışında	Diğer (Belirtiniz) .....

BOŞ ZAMAN ENGELLERİ ÖLÇEĞİ

Değerli Katılımcı;

Aşağıda sportif rekreasyonel aktivitelere katılımızı engelleyebileceği düşünülen bazı ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelerin **sizin** rekreasyonel etkinliklere katılımınızı engellemedeki önem derecesini liste üzerinde ayrılan alana işaretleyiniz. Her birey, diğer bireylerden farklı olduğundan bu ankette doğru veya yanlış cevap yoktur. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Göstereceğiniz ilgi ve özene şimdiden teşekkür ederiz.

..... sportif rekreasyonel aktivitelere katılımımı engellemektedir.	Kesinlikle Önemsiz 1	Önemsiz 2	Önemli 3	Çok Önemli 4
1. Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi	1	2	3	4
2. Kendini yorgun hissetmek	1	2	3	4
3. Sakatlanmaktan korkmak	1	2	3	4
4. Sağlık problemleri	1	2	3	4
5. Kendini güvende hissetmemek	1	2	3	4
6. Sosyal ortamlardan mutlu olmamak	1	2	3	4
7. Nerden öğreneceğini bilmemek	1	2	3	4
8. Nerede katılacağını bilmemek	1	2	3	4
9. Öğretecek kimsenin olmaması	1	2	3	4
10. Tesis donanımının yetersiz olması	1	2	3	4
11. Tesislerin yetersiz olması	1	2	3	4
12. Tesislerin kalabalık olması	1	2	3	4
13. Sunulan hizmetleri beğenmemek	1	2	3	4
14. Eve yakın imkânların olmaması	1	2	3	4
15. Ulaşımın zaman alması	1	2	3	4
16. Arabamın olmaması	1	2	3	4
17. Yeteri kadar paranın olmaması	1	2	3	4
18. Arkadaşlarımın zamanının olmaması	1	2	3	4
19. Beraber katılacak kimsenin olmaması	1	2	3	4
20. Arkadaşlarımın bu tür etkinliklere katılmaktan hoşlanmaması	1	2	3	4
21. İş/çalışma zamanının yoğun olması	1	2	3	4
22. Aile için zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
23. Sosyal etkinlikler için zaman ayırmak zorunda olmak	1	2	3	4
24. Program zamanlarının uygun olmaması	1	2	3	4
25. Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek	1	2	3	4
26. İlgili olmamak	1	2	3	4
27. Rutin programı bozmak istememek	1	2	3	4

11.TEŞEKKÜR

Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyon etkinliklere katılımına engel olan faktörlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma pek çok kişinin katkılarıyla hazırlanmıştır

Öncelikle tez konumun belirlenmesinde ve hazırlanması aşamasında bilgi ve birikimleri ile her türlü yardımı ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK'e ve yardımcı tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca anketlerin uygulandığı örneklem grubuna dahil olan öğrencilere katkılarından dolayı ayrı ayrı teşekkür ederim. Eğitim ve öğretim hayatım boyunca her türlü fedakarlığı gösteren Anneme, Babama ve eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

12. ÖZGEÇMİŞ

Adı : Yaşar

Soyadı : ÇORUH

Doğum Yeri ve Tarihi : Artvin. 13/10/1969

Eğitimi: İlk, orta ve lise tahsilini Samsun ilinde tamamladı. 1990 yılında 19 Mayıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü'nü kazandı. 1994 yılında mezun oldu. 1994-95 tarihi arasında Kayseri Develi İlçesi Develi Lisesinde Beden Eğitimi Öğretmeni olarak görev yaptı. 1995 yılında Atatürk Üniversitesi Ağrı Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü'nde Araştırma Görevlisi Olarak göreve atandı. 1998-2003 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda Denetim Odağı İle Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişki adlı Yüksek Lisans Tezi ile Yüksek Lisansı bitirdi. 2009 tarihinde Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Spor Ana Bilim Dalı'nda Doktora yapmaktadır.

Yabancı Dili: İngilizce